

Lasse Siurala, Eeva Sinisalo-Juha, Kristina Heikkilä,
Hanna Mikkonen, Lauri Sundberg ja Netta Vahteri

Nuorten kertomuksia nuorisotyön merkityksellisyydestä

Tarinallisen arvioinnin opaskirja¹

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Lasse Siurala, Eeva Sinisalo-Juha, Kristina Heikkilä,
Hanna Mikkonen, Lauri Sundberg ja Netta Vahteri

Nuorten kertomuksia nuorisotyön merkityksellisyydestä

Tarinallisen arvioinnin opaskirja¹

---

¹ Perustuu Erasmus+ hankkeeseen 2016-2018, johon osallistuivat UK, Ranska, Italia, Viro ja Suomi: Ord, J with Carletti, M., Cooper, S., Dansac, C., Morciano, D., Siurala, L. & Taru, M. (eds.) (2018) The Impact of Youth Work in Europe: A Study of Five European Countries, Humak University of Applied Sciences, Publications 56, Helsinki. Edellä mainittu hanke sekä tämä opaskirja pohjautuu Susan Cooperin manuaaliin: Transformative Evaluation – A guide to practice, University of St Mark & St John, Plymouth, ei vuosilukua.

Lasse Siurala, Eeva Sinisalo-Juha, Kristina Heikkilä, Hanna Mikkonen,
Lauri Sundberg ja Netta Vahteri

Nuorten kertomuksia nuorisotyön merkityksellisyydestä

Tarinallisen arvioinnin opaskirja¹

ISBN 978-952-456-322-2 (verkkojulkaisu)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 72.

© Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2019

Taitto: Emilia Reponen

MIKÄ IHMEEN TARINALLINEN ARVIOINTI?	7
Kertomusten luokittelu ja kerronnallinen erittely.....	7
Moniäänisen pohdiskelevan keskustelun tärkeys	9
Tarinallisen arvioinnin etuja	10
TARINALLISEN ARVIOINNIN PROSESSI	11
Neljän vaiheen yhteenveto	11
TARINALLISEN ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN	13
Vaihe 1: Merkityksellisten Muutoskertomusten tuottaminen.....	13
Mikä on Merkityksellinen Muutoskertomus?.....	13
Merkityksellisten Muutoskertomusten tuottamisen käytännöllisiä kysymyksiä	14
Vaihe 2: Merkityksellisten Muutoskertomusten analyysi – kaksi tapaa	15
TAPA 1: KERTOMUSTEN LUOKITTELU – Nuorisotyön vaikutusten teema-alueet.....	15
TAPA 2: KERRONNALLINEN ERITTELY	
– Tarinan rakentaminen merkityksellisistä kokemuksista.....	16
Nuorisotyö voidaan ymmärtää hyvin eri tavoin.....	21
Vaihe 3: Päätöksentekijöiden ja esimiesten tekemä arviointi	22
Vaihe 4: Palaute.....	22
Koonto: Tarinallisen arvioinnin 10 vaihetta	22
ESIMERKKEJÄ MERKITYKSELLISIMMÄN MUUTOKSEN KERTOMUKSISTA	23
Johannan kertomus	23
Matin kertomus.....	24
Jennan kertomus.....	25
Lähdeluettelo & muuta kirjallisuutta.	26
Liite 1: Nuorille suunnattu motivaatio kirje	28
Liite 2: Ohjeita ryhmämuotoisen kertomuksen keräämiseen ja kehystämiseen.....	29
Liite 3: Nuorisotyön teema-alueiden luokitus	30
Liite 4: Nuorisotyön vaikutuksia kuvaavien teema-alueiden muodostaminen	33
Liite 5: Teemataulukko nuorisotyöntekijöiden yhteisen analyysin avuksi.....	34
EPILOGI – kysymyksiä	35

MIKÄ IHMEEN TARINALLINEN ARVIOINTI?

”Arjen nuorisotyön väline”

– Kristina Heikkilä, Herttoniemen Nuorisotyöyksikkö

Tarinallisessa arvioinnissa nuoret tuottavat kertomuksia siitä mitä he ovat nuorisotyössä kokeneet. Ne ovat nuorten kokemuksia nuorisotyön vaikutuksista heidän elämäänsä. Kertomuksia analysoivat ja pohtivat nuorisotyöntekijät keskenään ja yhdessä nuorten kanssa. Lopuksi organisaation johto arvioi analyysin tulosten pohjalta nuorisotyön onnistuneisuutta ja sen suuntaamista.

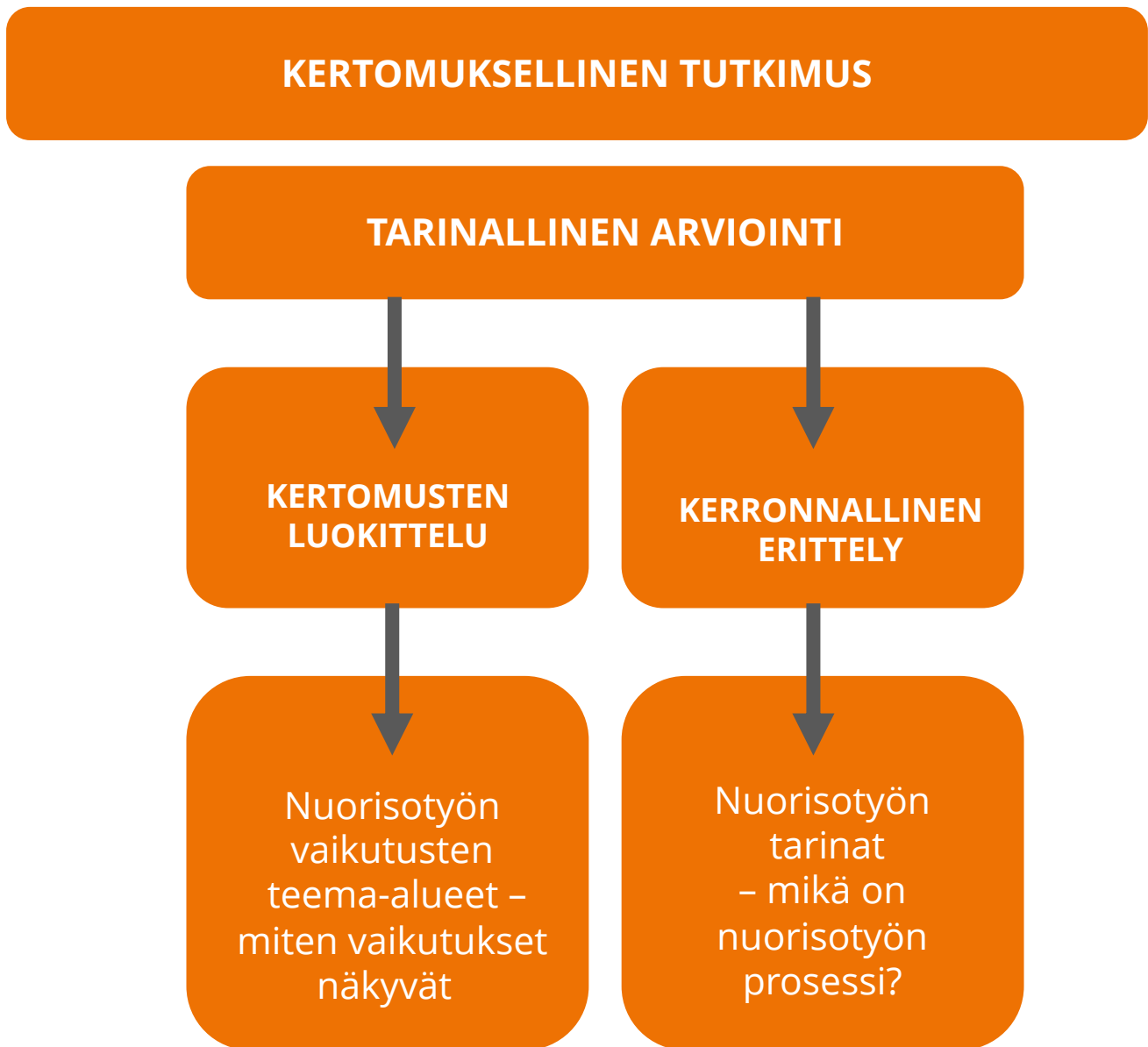
KERTOMUSTEN LUOKITTELU JA KERRONNALLINEN ERITTELY

Tarinallinen arviointi on saanut inspiraationsa viime vuosikymmeninä yleistyneestä *kerronnallisesta tutkimuksesta* (katso esim. Hänninen 2015), jossa ihmisten kertomuksia omasta elämästään eritellään erilaisia tieteellisiä menetelmiä käyttäen. Tavoitteena on osoittaa niistä tyypilliset piirteet tai kertomusten ydin.

Nuorten kertomuksia nuorisotyöstä arvioidaan *kahta menettelyä* käyttäen (kuvio 1). *Kertomusten luokittelu* (analysis of narratives) tarkoittaa kertomusten luokittelua niissä esiintyvien tyypillisten ilmaisujen tai piirteiden perusteella. Kyseessä on kertomusten sisällön analyysi (Saldana 2009, Cooper 2018). Tämä on nuorten kokemusten systemaattista tarkastelua, jossa ensin tunnistetaan kertomusten keskeisimmät ydinsanat ja –ilmaisut ja ryhmitellään ne sen mukaan mitkä ydinsanat tuntuvat liittyvän toisiinsa. Näin syntyviä kategorioita tai teemoja voidaan käsitellä tilastollisesti – kuinka yleisesti teemat näkyvät nuorten kertomuksissa. Tuloksena on teema-alueita, jotka kuvaavat sitä, miten nuorisotyön vaikutukset näkyvät: Minkälaisissa asioissa nuorisotyö näyttää erityisesti onnistuvan, tai missä on mahdollisesti parannettavaa.

Toinen menettely on nuorten kertomusten *kerronnallinen erittely* (narrative analysis), jossa kuvauksen kohteena on eri kertomuksille ominainen juoni, se miten asiat seuraavat toisiaan sekä se mitkä olosuhteet vaikuttavat kertomusten muotoutumiseen. Kerronnallisen analyysin ytimessä on siten kronologinen eteneminen, juoni ja sitä kannattelevat, eheyttävät tekijät. Nuorisotyössä kerronnallinen analyysi kuvaa nuorisotyön prosessia: Mitkä tapahtumaketjut näyttävät johtavan merkitykselliseksi koettuihin tapahtumiin ja siitä edelleen nykyisyyteen (kronologia)? Mikä on se kokonaisvaltainen logiikka, joka vie tapahtumaketjuja eteenpäin (juoni)? Entä minkälaiset tekijät nuorisotyössä tai nuorten elämässä kannattelevat juonta, pitävät sitä eheänä (eheyttävät tekijät). Erittelyn tuloksena syntyy uusi kertomus, tai tarina, joka on yksittäisiä kertomuksia yleisempi kuva ilmiöstä, tässä tapauksessa nuorisotyössä saaduista merkityksellisistä kokemuksista. Kertomuksista nousee siis uusi tarina, joka vastaa kysymykseen: Mikä on nuorisotyön rooli nuoren kasvuprosessissa? Minkälainen on nuorisotyön prosessi?

Venäläinen narratiivinen tutkija Vladimir Propp (1968) analysoi venäläisiä lasten satuja. Vaikka sadut olivatkin näennäisesti kovin erilaisia, Propp havaitsi niiden noudattavan samaa kaavaa tai perusmallia. Voisiko nuorten kertomusten narratiivinen analyysi löytää nuorisotyön perusmallin tai nuorisotyöllisen prosessin kaavan? Kerronnallisessa analyysissä ja tässä nuorisotyön arvioinnissa ilmaisu 'kertomus' viittaa nuorten kuvaukseen – kirjoitukseen tai kuviin - siitä mitä nuorisotyö on heille merkinnyt. Kertomus on aineisto, jota me tarkastelemme ja 'tarina' jotain, jonka me siitä päättelemme; tyypillinen tapahtumakulku, nuorisotyön prosessi tai malli.

Kuvio 1. Tarinallinen arviointi.

Kysymyksessä on siis toisaalta nuorisotyön vaikuttavuuden laadullinen arviointi nuorten omien kertomusten pohjalta, toisaalta kyse on työn kehittamisestä; nuorten, työntekijöiden ja johdon pohdiskeleva keskustelu nuorisotyön prosesseista ja vaikutuksista. Tarinallinen arviointi tuottaa laadullista tietoa nuorisotyöstä ja sen vaikutuksista, joka täydentää muuta nuorisotyön kvantitatiivista arviointi-, indikaattori- ja tilastotietoa.

Tarinallinen arviointi on uusi menetelmä nuorisotyön nyt jo laajaan arviointiarsenaaliin. Miten sitä voi perustella? Ensinnäkin, voi todeta Herttoniemen nuorisotalon pitkäaikaisen työntekijän sanoin, että kyse on ”arjen nuorisotyön välineestä”, ei jostain kuormittavasta lisätyöstä. Nuorisotyöntekijän työhön kuuluu oman työnsä jatkuva pohdiskelu ja kehittäminen ja nuorten kanssa keskustelu. Hieman lisätyötä tulee toki kaiken tämän tekemisestä systemaattisena menettelynä. Kokemus on osoittanut, että menettelyä ei ole koettu kuormittavana, vaan omaa ja organisaation työtä tukevana ja palkitsevana.

MONIÄÄNISEN POHDISKELEVAN KESKUSTELUN TÄRKEYS

Nuorisotyö voidaan ymmärtää hyvin eri tavoin

Nuorisotyössä on monia erilaisia teoreettisia, metodisia ja yksittäisiin työmuotoihin liittyviä näkemyksiä ja tulkintaeroja. Toisaalta erilaisuus pitää ikkunoita moneen suuntaan avoinna ja saattaa stimuloida innovatiivisuutta. Monet pitävätkin nuorisotyön laaja-alaisuuden, kriittisyyden ja dynaamisuuden edellytyksenä ja rikkautena sen eritulkintaisuutta; lähestymistapoina löytyy niin strukturalistisia emansipaatioteorioita (Paolo Freire 1970), moneen taipuvaa sosiaalipedagogiaa, kuin neo-liberalistisia toimijuusteorioita (Nussbaum 2011). Toisaalta teoreettis-metodisen taustan epämääräinen moninaisuus voi aiheuttaa sen, että nuorisopolitiikan toimijoiden, nuorisotyön organisaatioiden tai nuorisotyöntekijöiden on lähes mahdoton kiinnittyä mihinkään niistä, ymmärtää riittävästi yhtäkään työnsä taustalla olevaa ajattelutapaa tai ylipäättään puhua nuorisotyöstä selkeästi. Tuloksena on työn teknistyminen, epäpolitisoituminen ja nuorisotyön hahmottomuus (Siurala ym. 2016). Tästä voi seurata (Lorenz 2009), että toimitaan nuorisotyön yksittäisten menetelmien kautta, ymmärtämättä niiden ideologisia taustoja tai poliittisia intressejä (kuitenkin johonkin suuntaan kumartaen) eikä pystytäkään selkeästi sanomaan mitä nuorisotyö tarkalleen ottaen on. John Bamber,

esimerkiksi, korostaa sitä, että nuorisotyöntekijän tulee selkeästi tiedostaa se teoriaperusta, joka hänen käytännön työtään joka tapauksessa ohjaa (Bamber ym. 2014). Edes jollain lailla yhtenäistä koulutusta tai selkeää poliittista ohjelmaa on hankala suunnitella, ellei ole riittävän selkeää jaettua käsitystä siitä mitä nuorisotyö on. Vähimmäisvaatimuksena on käydä nuorisotoimialalla keskustelua sen taustalla olevista teoreettisista ja metodisista olettamuksista ja tehdä ne läpinäkyviksi.

Nuorisotyön monitulkintaisuus on myös sen rikkaus

Tällä hetkellä nuorisotyöntekijöillä on siten erilaisia (enemmän tai vähemmän teoreettisesti ja poliittisesti tiedostettuja) näkemyksiä muun muassa siitä mikä nuorisotyössä on olennaista. On myös mahdollista, että kertomusten luokittelun valmiit teema-alueet (sellaisena kuin liitteenä 2 olevat tutkimustulokset ne näkevät) eivät heijasta kaikkien toimijoiden käsitystä siitä mitä ovat nuorisotyön olennaisimmat vaikutusalueet. Lisäksi, nuorisotyöntekijät voivat aistia muutoksia, jotka ennakoivat teema-alueiden muutospainetta. Tässä mielessä on perusteltua olla vaatimatta yksimielisyyttä esimerkiksi kuvaavimman tarinan tai prosessin valinnassa. Perusteltuja kuvaavimpia tarinoita tai prosesseja voi olla useita. Olennaista on, että sekä nuorisotyöntekijät että nuorisotyön johto käyvät pohdiskelevaa, kriittistä keskustelua eri tulkintojen välillä. Eikä haittaa, että valintojen taustalla olevat teoreettiset oletukset tulevat näkyviksi.

TARINALLISEN ARVIOINNIN ETUJA

Sisällönanalyysia soveltaneen ja tutkineen Susan Cooperin mukaan (Cooper 2011; 2018 s. 58-59) osallistavan arvioinnin etuja ovat:

1. Nuorisotyöntekijöiden itseluottamus paranee, kun he kertomusten analyysin kautta näkevät selvemmin työnsä vaikutukset nuoren elämään
2. Vertaispohdiskelu ja -oppiminen lisääntyy
3. Nuorisotyöntekijä ja nuorisutyöorganisaatio voivat kehittää työtään ja osoittaa sen vaikutuksia
4. Nuorten kyky pohtia omaa elämäänsä ja ohjata sitä paranee
5. Arviointi tuottaa lisäarvoa paremminkin kuin lisätyötä; sen voi toteuttaa luontevana ja rikastuttavana osana nuorten kanssa tehtävää työtä
6. Nuorisotyöntekijät ovat itse pitäneet menettelyä palkitsevana
7. Se toimii täydentävänä lisänä 'paperinmakuiselle kvantitatiiviselle lomakearvioinnille

Tarinallisen arvioinnin suomalaisen sovelluksen erityisiä etuja ovat:

1. Saadaan vahvasti asiakaslähtöinen arvioinnin ja työn kehittämisen malli.
2. Tarinallinen arviointi tuottaa kvantitatiivisen tilasto- ja kyselypohjaisen aineiston rinnalle ja tueksi kvalitatiivista aineistoa, jossa kuuluu nuoren oma ääni.
3. Tarinallisen arvioinnin havaintoyksikkönä voi toimia myös nuorten luonnollinen ryhmä, eikä vain yksilö (kuten kyselyaineistossa). Tällä on merkitystä, koska nuorisotyö pyrkii toimimaan nuorten ryhmien kanssa ja koska nuorten käyttäytymiseen ja kokemuksiin vaikuttavat vertaissuhteet.
4. Nuorten kertomuksia voivat olla myös nuorten sosiaaliseen mediaan tuottamat kuvaukset (esim. Instagram, Youtube jne.)
5. Nuorten ääni myös kielteisistä kokemuksista tai pettymyksistä tulee organisaation käsittelyyn.
6. Parhaimmillaan tarinallinen arviointi tuottaa tietoa nuorisotyön prosesseista: Millaiset tapahtumaketjut ja toiminnot ovat tuottaneet nuorisotyön hyviä (ja huonoja) kokemuksia? Mitä niistä on seurannut?
7. Organisaation johto osallistuu arviointitiedon muokkaamiseen ja sen avulla tapahtuvaan toiminnan suuntaamiseen.
8. Nuorten kertomukset nuorisotyön kokemisesta muodostavat hyvän yhteisen tartuntapinnan sekä johdolle, että nuorisotyöntekijälle nuorisotyöstä

TARINALLISEN ARVIOINNIN PROSESSI

Tarinallinen arviointi etenee neljässä vaiheessa kolmen – neljän kuukauden ajan: (1) Kertomusten tuottaminen, (2) analyysi, (3) päätöksentekijöiden arviointi ja (4) palaute.

NELJÄN VAIHEEN YHTEENVETO

Vaihe 1: Kertomusten tuottaminen

Tässä vaiheessa nuorisotyöntekijät pyytävät nuoria kirjoittamaan Merkityksellisten Muutosten Kertomuksia. Voi olla hyvä pohjustaa kertomusten keruuta nuorisotilan seinällä olevalla ilmoituksella ja some-tiedotuksella. Kertomuksia pyydetään kysymällä:

”Mikä asia on sinun elämässäsi muuttunut kun olet ollut mukana tässä toiminnassa?”

”Voit kertoa mitä hyvää elämässäsi on tapahtunut täällä ollessasi tai onko tapahtunut jotain ikävää, josta haluaisit kertoa?”

Nuorisotyöntekijät esittävät nuorelle toivomuksen, että nämä kirjoittaisivat itse kertomuksensa paperille. Nuorta rohkaistaan selittämään miksi muutos oli hänelle merkityksellinen. Tämä synnyttää pohdiskelevaa keskustelua nuoren ja nuorisotyöntekijän välille. Nuorta myös pyydetään antamaan tarinansa päähenkilölle kuvaava nimi, joka suojaa nuorta yksityisyyden paljastumiselta.

Mikäli nuorisotyöntekijä tietää, että nuori on nuorisotoiminnassa mukana ollessaan ollut selvästi jonkun kaverinsa tai saman porukan kanssa, voi myös kysyä haluaisivatko nuoret kirjoittaa yhteisen kertomuksen kokemuksestaan.

Kun nuoret palauttavat kertomuksensa, nuorisotyöntekijä käy niistä täydentävän keskustelun nuorten kanssa ja kirjoittaa omiin tietoihinsa ja ammatilliseen näkemykseensä perustuvan ’kehystyksen’ nuorten kertomukselle.

Vaihe 2: Analyysi

Tässä vaiheessa nuorten tuottamia kertomuksia Merkittävistä Muutoksista analysoidaan lähityöyhteisössä ja kertomukset pyritään luokittelemaan teemoittain. Ensisijaisesti kertomukset pyritään sijoittamaan johonkin liitteen 3 kuudesta teema-alueesta. Mikäli näistä ei luontevaa teema-aluetta löydy, voidaan tuottaa ja nimetä uusi teema-alue (liite 4).

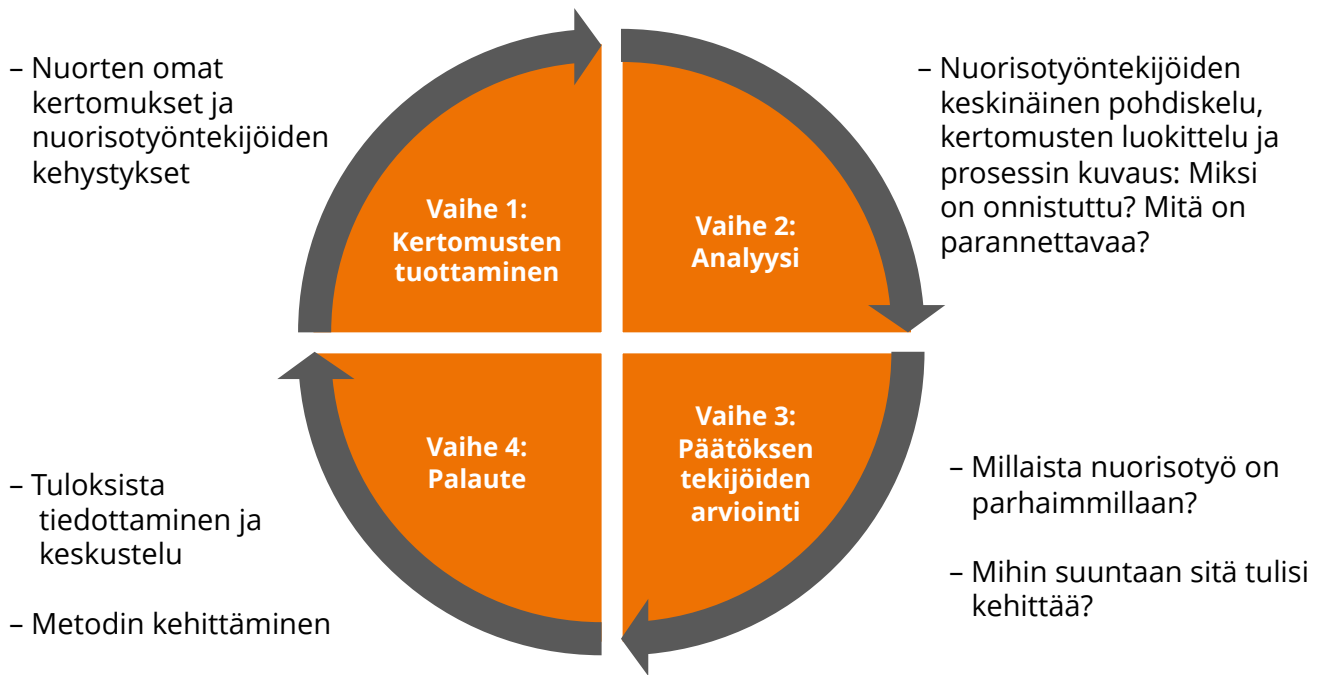
Kertomuksia eritellään myös kuvauksina nuorisotyön prosesseista: Minkälaiset tapahtumat tai interventiot johtavat Merkityksellisiin Muutoskokemuksiin? Minkälaisia tapahtumaketjuja niistä seuraa? (Katso tarkemmin kappale ”Tarinoiden rakentaminen merkityksellisistä kokemuksista – kerronnallinen erittely”.)

Tämä kollektiivisen pohdiskelun vaihe johtaa keskusteluihin siitä miten nuori on nuorisotyön kokenut, miten nuorisotyöntekijät ovat häneen vaikuttaneet, mikä prosessissa on ollut hyvää nuorisotyötä, missä asioissa olisi voitu toimia toisin jne. Nuorisotyöntekijöillä voi olla näihin asioihin erilaisia tulkintoja. Erilaiset näkökulmat ovat rikkaus, eikä ole mitenkään välttämätöntä, että keskusteluissa päädytään yhteisymmärrykseen.

Analyysivaiheen lopuksi nuorisotyöntekijät valitsevat kustakin sisältöanalyysin teema-alueesta tai kerronnallisen erittelyn tyypillisestä prosessista yhden tai useampia tarinoita, jotka uskottavalla tavalla kertovat nuoren kokemasta muutoksesta.

Vaihe 3: Päätöksentekijöiden ja esimiesten tekemä arviointi

Nuorisotyöntekijöiden analyysin tuotoksiin perehtyvät myös päätöksentekijöistä ja esimiehistä koostuva ryhmä, jonka voi nimetä arvioinnin johtoryhmäksi. Se saa eri teema-alueiden kehystetyt Merkityksellisimmät Muutoskertomukset.

Kuvio 2. Tarinallisen arvioinnin prosessi (Susan Cooper 2018, 92)

Heidän tehtävänsä on arvioida niiden merkityksellisuyttä ja onnistuneisuutta. Mitä ovat kunkin teema-alueen nuorisotyötä parhaiten kuvaavat kertomukset? Miten ne heijastavat organisaation tavoitteiden toteutumista? Miten nuorisotyötä tulisi kehittää?

Vaihe 4: Palaute

Neljäntenä vaiheena nuorten, nuorisotyöntekijöiden ja päätöksentekijöiden yhteisen prosessin tuotoksista kerrotaan koko organisaatiolle ja niistä käydään yhteistä keskustelua. Kyseessä on katsaus siihen mitä organisaation nuorisotyössä tapahtuu: Minkälaisia vaikutuksia työllä on ollut nuorille? Kertomukset toimivat myös päätöksentekijöille annettavana raportointina työn tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta. Toisaalta kyse on työn kehittämisestä: Mitä nuorisotyössä on tehty oikein, miten tavoitteiden suuntaisesti ja missä on parannettavaa? Mihin suuntaan päätöksentekijät haluavat nuorisotyötä kehitettävän? Millaisena organisaation työntekijät näkevät hyvän nuorisotyön ja miten sitä tulisi kehittää? On myös syytä kysyä, miten tarinallinen arviointi on menettelynä toiminut, miten sitä voidaan kehittää?

TARINALLISEN ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

VAIHE 1: MERKITYKSELLISTEN MUUTOSKERTOMUSTEN TUOTTAMINEN

Merkityksellisiä Muutoskertomuksia tuottavat yksittäiset nuoret ja nuorten ryhmät, joiden kanssa nuorisotyöntekijät tekevät työtään. Kertomuksia on pyydettävä hyvin erilaisissa nuorisotyön muodoissa mukana olleilta nuorilta, mahdollisuuksien mukaan myös nuorilta, jotka ovat jääneet pois nuorisotyöstä, tai jotka ovat kokeneet siinä pettymyksiä. Nuorisotyöntekijän tehtävänä on auttaa nuorta pohtimaan vaikutuksia, jotka ovat seurausta nuorisotyölliseen toimintaan osallistumisesta. Esimerkiksi mikä rooli on ollut vuorovaikutuksella nuorisotyöntekijän kanssa ja mikä itse toiminnalla? Parhaimmillaan nämä pohdiskelevat keskustelut auttavat nuoria näkemään nuorisotyöhön osallistumisensa oppimismatkana.

MIKÄ ON MERKITYKSELLINEN MUUTOSKERTOMUS?

Merkityksellinen Muutoskertomus on vastaus seuraavantapaisiin avoimiin kysymyksiin:

"Kun ajattelet mukana oloasi tässä toiminnassa, mikä asia siinä on vaikuttanut sinuun tai muuttanut sinua?"

"Voit myös kertoa asioista, jotka tässä toiminnassa ovat menneet pieleen"

"Mikä omassa elämässä on mahdollisesti muuttunut sen jälkeen, kun olet tullut nuorisotyön piiriin?"

"Miten nuorisotyöntekijät ovat vaikuttaneet elämäsi?"

"Onko nuorisotyöstä ollut sinulle jotain hyötyä?"

Kysymykset voi esittää nuorille suoraan tai heitä voi myös lähestyä kirjeitse. Liitteenä 1 on esimerkki tällaisesta kirjeestä.

On muistettava rohkaista nuorta selittämään tai kuvaamaan miksi jokin koettu muutos on ollut heille merkityksellinen. Nuoria on myös rohkaistava kertomaan tapahtumista, tapahtumaketjuista ja ihmisistä, jotka johtivat tuohon (myönteiseen tai kielteiseen) merkitykselliseen kokemukseen. Tärkeää olisi myös saada tietoa siitä, miten tuo kokemus on vaikuttanut myöhempään elämään.

Laadukkaiden kertomusten tuottaminen voi olla vaikeaa ja monille erityisesti sana "merkityksellinen" on hankala. Tässä tarvitaan tutkimuksellista asennetta ja mikäli yllä mainitut lähtökohtakysymykset eivät toimi, on syytä miettiä miten asian voisi esittää ymmärrettävämmiin muotoiltuna. Pohdi minkälaiset jatkokysymykset voisivat keskustelua eteenpäin? Jos nuorille tuottaa vaikeuksia ymmärtää sanaa 'merkityksellinen', voi olla, että he tulkitsevat sen jollain lailla absoluuttisena tai lopullisena. Voi olla järkevää kysyä nuorilta 'mikä on nyt erilaista' ja sitten yrittää tunnistaa mikä kaikista heidän kokemistaan muutoksista on 'suhteellisesti merkityksellisin' tai 'On merkinnyt sinulle jotain erityistä?'. Nuoren kanssa keskusteltaessa on oltava erityisen tarkkana, että nuorelle jätetään tila tuottaa juuri hänen oma kertomuksensa. Vaikka haetaan merkityksellistä kokemusta, eivät ohjeet saa olla johdattelevia.

Mikäli nuorisotyöntekijä tietää, että nuori on nuorisotoiminnassa mukana ollessaan ollut selvästi jonkun kaverinsa tai saman porukan kanssa, voi myös kysyä haluaisivatko nuoret kirjoittaa yhteisen kertomuksen kokemuksestaan. Liitteenä 2 on esimerkki siitä, miten nuoria voisi tässä tapauksessa lähestyä ja miten tietoja ryhmästä tulisi nuorisotyöntekijöiden kehystystä varten koota.

MERKITYKSELLISTEN MUUTOSKERTOMUSTEN TUOTTAMISEN KÄYTÄNNÖLLISIÄ KYSYMYKSIÄ

Miten kertomukset taltioidaan?

Lähtökohta on, että nuori kirjoittaa itse oman kertomuksensa. Mikäli mahdollista, kertomus tulisi kirjoittaa yksinkertaisena tarinana, joka kuvaa tapahtumajaksot ja niiden merkityksen nuorelle. Mikäli syystä tai toisesta nuorta ei saada kirjoittamaan omaa tarinaansa, voidaan tarina kirjoittaa nuoren sanelusta tai häntä voidaan haastatella. Muistiin kirjatut asiat TÄYTYY lukea nuorille sen varmistamiseksi, että kertomuksen olennainen ydin on ymmärretty oikein. Kertomus on luotettavampi, kun se on kirjoitettu nuoren omin sanoin (nuorten lähettämistä tekstitiedostoista, WhatsApp tai sähköpostiviesteistä).

Kertomukset voivat olla myös kuvia, kuvitettuja kertomuksia tai videoita – esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Nuoret voivat vahvistaa tai elävöittää kertomustaan kuvilla, tai kertoa kertomuksensa kuvin. On myös mahdollista tehdä video merkityksellisimmistä kokemuksesta nuorisotyöstä. Tällaiset kertomukset (teksti, kuva, teksti + kuva, video) voidaan laittaa sosiaaliseen mediaan (esim. Instagram, WhatsApp, YouTube). Kaikkien osapuolten kesken on sovittava sen luottamuksellisuudesta ja käytöstä osana nuorisotyön arviointia.

Kuinka pitkiä kertomusten tulisi olla?

Kertomuksen pituutta ei voi määritellä merkkimääränä. Kertomus on riittävän pitkä, kun siihen sisältyy kaikki olennainen tieto:

1. mitä seikat johtivat merkitykselliseen kokemukseen
2. millainen tuo kokemus oli
3. mitä siitä seurasi.

Suomessa vuosina 2016 – 2017 toteutetussa Osallistavan Arvioinnin tutkimuksessa, nuoret olivat varsin halukkaita vastaamaan ja monet kirjoittivat noin puolen sivun mittaisia kertomuksia, jotkut pidempiä. Verkkoympäristön kertomukset olivat lyhyempiä kuin muut kertomukset.

Miten paljon on kirjattava ylös yksityiskohtia?

Kertomuksen tulisi sisältää:

- Muutoksen kuvaus: Mitä tapahtui? Kuka teki mitä? Milloin? Miten?
- Kertomuksessa esiintyvien tapahtumien merkitys nuorelle. Tämä on kertomuksen ydinasia. Kiinnostavinta on tietää, miten nuori kokee muuttuneensa tapahtumien seurauksena, ja miten tämä muutos tapahtui. Jotkut nuoret kertovat luonnostaan kertomuksensa juuri tällä tavalla, mutta muita täytyy tukea tarinan kerronnassa. On myös hyödyllistä kuvata, miten kyseinen muutos on vaikuttanut heidän elämäänsä laajemmin, myös nuorisotyöllisen toiminnan ulkopuolella. Tämä auttaa nuorten kertomuksia lukevia ja niistä keskustelevia paremmin arvostamaan nuorten kokemia muutoksia.
- Muutoksen prosessi: Mitkä tapahtumat, asiat ja ihmiset johtivat tuohon muutokseen ja miten muutos on vaikuttanut myöhempään elämään?

Merkityksellisten kertomusten tuottamisen eettisiä kysymyksiä

”Olemmeko nuorten suhteen avoimia siitä, että ensisijassa olemme tuottamassa heitä koskevia kertomuksia?” (Susan Cooper)

Jos halutaan eettisesti hyväksyttävästi tuottaa kertomuksia nuorten kanssa, on avoimesti tuotava esiin mitä ollaan tekemässä. On käytettävä amatillista harkintaa siihen, milloin kertomusten tuottamisesta kerrotaan nuorelle, sen ei tarvitse olla ensimmäinen asia, joka sanotaan – on oltava valmius tuoda kertomuksen tuottamisen merkitys esiin, kun sen aika tuntuu sopivimmalta. Voi olla, että nuorten kanssa keskustellessa osoittautuu, että kertomuksen tuottaminen olisi paikallaan, jolloin voi päättää tarttua tuohon tilaisuuteen tai voi päättää, että on sopivampaa palata kertomuksen tuottamiseen myöhemmin. Seuraavan kerran kun tapaa nuorta voi muistuttaa häntä aiemmin käydystä keskustelusta ja kysyä haluaisiko hän tuottaa sitä kertomuksen.

”Kerrotaanko nuorille siitä, miten heidän kertomuksiaan on tarkoitus käyttää?”

Kun nuorten kanssa tuotetaan kertomus, on selitettävä, miten tarinaa tullaan käyttämään ja on varmistettava, että nuorikin pitää sitä hyvänä ajatuksena. Koska kertomukset voivat olla luonteeltaan arvaamattomia, on hyvän käytännön mukaista lukea kertomus nuorelle ja kysyä, oliko kirjaus oikea. Nuorelle on kerrottava, että kaikkia kertomuksia käsitellään anonymisti ja luottamuksellisesti ja, että ne esitetään salanimin. Rohkaise nuorta itse keksimään oma salanimensä. Tämä vahvistaa anonymisyyttä. Kertomuksessa on myös oltava tarkka sen yksityiskohtien kertomisessa, erityisesti nimien, paikkojen ja hankkeiden mainitsemisessa.

”Miten voi tietää, että nuoret kertovat oman tarinansa, sen sijaan, että he kertoisivat mitä ajattelevat meidän haluavan kuulla?”

Tässäkin tarvitaan ammatillista harkintaa ja varuillaan oloa. On otettava huomioon, mikä vaikutusvalta arvioitsijalla ja nuorisotyöntekijällä on nuoreen ja arvioitava, miten tätä vaikutusta voi lieventää tarkentavin kysymyksin. Imarteluun ei pidä sortua! Tämä on erityisen tärkeää, kun nuori kirjoittaa nuorisotyöstä mahdollisia kriittisiä huomioita.

Nuorisotyöntekijän laatima kehystys

Kun nuoret palauttavat kertomuksensa, nuorisotyöntekijä käy niistä täydentävän keskustelun nuorten kanssa. Lopullinen kertomus annetaan nuoren luettavaksi ja hyväksyttäväksi. Lopuksi nuorisotyöntekijä kirjoittaa omiin tietoihinsa ja ammatilliseen näkemykseensä perustuvan ’kehystyksen’ nuorten kertomukselle (miehellään myös sukupuolen ja iän). Tarkoituksena on antaa mahdollisimman hyvä kokonaiskuva nuoren lähtökohdatilanteesta, nuorisotoimintaan osallistumisesta, muutosvaiheisiin johtaneista ja niistä seuranneista tekijöistä. Mikäli kyseessä on nuorten ryhmän laatima kertomus, katso kehystysohjeet liitteestä 2.

VAIHE 2: MERKITYKSELLISTEN MUUTOSKERTOMUSTEN ANALYYSI – KAKSI TAPAA.

TAPA 1: KERTOMUSTEN LUOKITTELU – Nuorisotyön vaikutusten teema-alueet

Kertomusten luokittelu teema-alueisiin etenee seuraavien vaiheiden kautta:

- 1. Kehystys.** Koko työyhteisön kanssa käydyssä keskustelussa voi nousta uusia näkökulmia nuoren tarinaan. Työyhteisö lukee yhdessä nuoren kertomuksen ja täydentää tarvittaessa kertomuksen kehystystä. Sen tarkoituksena on antaa sellaiselle, joka ei tunne kyseistä nuorta, mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva nuoresta, hänen (oppimis)matkastaan, (myönteisistä tai kielteisistä) kokemuksistaan tai ’kuljetun matkan pituudesta’. Näin toimittaessa nuorisotyöntekijästä tulee yhdessä nuoren kanssa kertomuksen kirjoittaja.
- 2. Avainsanojen ja kertomusten luokittelu.** Jokainen työyhteisön jäsen lukee itseksensä nuoren kertomuksen läpi, samalla alleviivaten avainsanoja ja avainlauseita. Näillä tarkoitetaan niitä nuoren ilmauksia, joista pääsee kiinni nuoren kokemukseen. Ne esimerkiksi avaavat kertomuksen merkitystä tai sijoittavat sen johonkin nuorisotyön toimintaympäristöön.. Samalla jokainen merkitsee liitteen 5 mukaiseen taulukkoon mitä teemoja kertomuksesta löytyy. Yhdessä kertomuksessa voi olla useaan teemaan kuuluvia avainsanoja/lauseita. Ne, ehkä 2-4 avainilmaisua, on kaikki sijoitettava niitä vastaaviin teemoihin, tai luotava uusi teema.

Valmiit teemat on kuvattu liitteessä 3.

Ne ovat:

1. Mahdollisuus oppia uutta
2. Nuorisotyön moninaiset toimintaympäristöt
3. ”Jeba-meininki” – rento, hyväksyvä ja vastaanottava ilmapiiri, jossa voi olla kavereiden kanssa ja saa olla oma itsensä
4. Aukkojen paikkaus - Nuoren tukeminen eri nivelvaiheiden ja epävarmuuksien läpi kohti oman näköistä

5. Kohtaaminen nuorisotyöntekijän kanssa

4. Uusien ystävien löytäminen

Mikäli edellisistä ei soveltuvaa teemaa löydy, luodaan uusi ja nimetään se, ohjeet liitteessä

Seuraavaksi työyhteisö yhdessä käsittelee jokaisen kertomuksen ja siitä löytyneet avainsanat, avainlauseet ja teemat. Tähän on syytä varata riittävästi aikaa. Yhdessä pohtien löydetään tarkasteltavan kertomuksen merkityksellisin Muutoskokemus. Samalla myös yhdessä sovitaan mitkä teema-alueet kuvaavat kertomusta parhaiten. Ne kirjataan liitteen 5 mukaiseen työyhteisön yhteiseen taulukkoon.

3. Valitaan kunkin teema-alueen kuvaavin kertomus, tai kuvaavimmat kertomukset

Keskustelu kertomustenkertoajien kanssa

Tässä vaiheessa, kun kaikki kertomukset on koottu, kehystetty, ydinajatus on tunnistettu ja luokiteltu ja kun kerronnallinen analyysi on suoritettu, niistä voidaan mahdollisuuksien mukaan keskustella kunkin kertoajan tai kertojaryhmän kanssa. Tämä on toisaalta palaute nuorille kertomusten analyysistä, toisaalta vielä yksi mahdollisuus muokata analyysia nuorilta saadun palautteen tai lisäinformaation perusteella.

(3) Valitaan kunkin teema-alueen kuvaavimmat kertomukset.

Työyhteisö käy perinpohjaisen keskustelun siitä, mikä olisi kutakin teemaa parhaiten kuvaava kertomus ja tuottaa perustelut valinnoille. Nuorisotyöntekijöiden ryhmä valitsee yhden tai useamman merkityksellisen muutoskertomuksen jokaiseen teema-alueeseen. Valintaa varten jokaisen ryhmän jäsenen on kerrottava oma mielipiteensä ja perustelunsa valinnalleen – ei vastuunpakoilua eikä laistamista tässä – jokaisen näkemys on koko ryhmälle tärkeä ja arvokas. Jos näkemys on poikkeava, on erityisen tärkeää jakaa se muille! Kun nuorisotyölle on kuitenkin ominaista erilaisten tulkintojen kirjo – se on myös nuorisotyön rikkaus – ei ole kohtuullista edellyttää yksimielisyyttä (konsensusta) valintoihin, jotka koskevat 'oikeaa nuorisotyötä'. Erilaiset, hyvin perustellut, näkökulmat on pidettävä mahdollisina. Kutakin kategoriata parhaiten kuvaavia kertomuksia (perusteluineen) voi siis olla

useita.

Tämän vaiheen päättyessä yhdessä rakennettu kertomus sisältää seuraavia asioita:

1. Nuorten kertomukset heidän omin sanoinkuvaaminaan
2. Kertomusta tuottamassa olleen nuorisotyöntekijän tekemä kehystys ja ammatilliset huomiot
3. Nuorisotyöntekijän ryhmän perustelut teema-alueiden (kategorioiden) valinnalle

TAPA 2: KERRONNALLINEN ERITTELY – Tarinan rakentaminen merkityksellisistä kokemuksista

Kerronnallisen analyysin luonteesta ja potentiaalista nuorisotyössä

Suomalainen narratiivisuuden tutkija Matti Hyvärinen sanoo: ”Kertomukset selittävät usein maailmaa antaessaan vastauksen siihen, miksi ihmiset toimivat tietyissä konkreettisissa tilanteissa juuri tietyllä tavalla. Kertomukset eivät silti raportoivat vain aktiivista toimintaa, vaan niiden kautta ymmärrämme myös sitä, millaista on olla toiminnan kohteena, millaista on kokea maailmaa ja tapahtumia emotionaalisesti (Hyvärinen 2004)” – esimerkiksi, millaista on olla nuorisopalvelujen asiakkaana.

Kerronnallisessa tutkimuksessa nuorilta kerätään kertomuksia heidän kokemuksistaan nuorisotyöstä. *Kerronnallinen analyysi* tuottaa nuorisotyöntekijöiden, nuorisoyhteisönsä johdon ja nuorten kanssa laadullisen kuvan siitä mitä nuorisotyö nuorelle merkitsee ja minkälaisin prosessein se tukee hänen kasvuaan. Vuonna 2019 toteutettavassa hankkeessa nuorten kertomuksia voivat olla nuorten itse kirjoittamat kertomukset, nuorten nuorisotyöntekijälle kertomat kertomukset tai nuorten sosiaalisessa mediassa tuottamat kirjalliset kommentoinnit ja vaikkapa videot (Instagram, YouTube tms.). Kerronnallinen analyysi on systemaattinen, kollektiivinen ja konstruktivistinen tiedontuotantotapa².

Narratiivisen analyysin neljä tärkeää ulottuvuutta ovat: (1) Kertomusten suhde aikaan (temporality), (2) kytkeytyminen siihen sosiaaliseen tilanteeseen (sociality) ja (3) paikkaan (place), jossa jokin merkityksellinen kokemus tapahtuu ja (4) tutkittavan ja tutkijan väliseen keskustelusuhteeseen

(relationship) (Heikkinen 2015, Clandinin & Huber 2010). Narratiivisessa analyysissä ihmiset kertovat menneestä elämästään. Tämä tarkoittaa sitä, että täsmällistä kuvausta siitä mitä on tapahtunut, miksi jotain on tapahtunut ja mitä se on merkinnyt kertovalle henkilölle, on hankala muodostaa, koska tuo kertomus on aina luonteeltaan tulkinnallinen: ”me tulkitsemme ja muuntelemme jatkuvasti omaa elämänkertomustamme ajan kuluessa” (Carr 1986, 76). Moraalifilosofien mukaan tämä liittyy siihen, miten ihmiset pyrkivät selittämään elämäänsä: ”Ihmisten tietoiset perusteet teoilleen ovat jälkikäteistä tarinointia” (Helsingin Sanomat 12.11.2018, tiedetoimitus).

Erityisen ongelmallinen on kertomuksen tapahtumien ajallinen kulku (temporality). Kertojan esittämä tapahtumien kulku voi olla erilainen kuin tapahtumien todellinen kulku (kertomalla asiat eri järjestyksessä kuin ne tapahtuivat tai kiihdyttämällä tai hidastamalla niihin kulunutta aikaa). Kertojan tapa rytmittää tapahtumat ’uudelleen’ kertoo jotain siitä, miten hän haluaa ne ymmärtää (Martin 2016). Mikäli nuorisotyöntekijä tunnistaa, että nuoren kertomuksen tapahtumien ajankulku on erilainen kuin ohjaajan käsitys asiasta, tämä tapahtumien uusi rytmitys voi kertoa jotain siitä mitä asioita nuori on tällä halunnut korostaa.

Merkityksellinen tapahtuma on usein sosiaalinen tilanne, jossa mukana olleista ihmisistä, heidän reaktioistaan ja vaikutuksesta itse kokemukseen kertoja voi esittää hyvin erilaisia tulkintoja (sociality). Miksi nuori on nostanut juuri tietyt ihmiset ja heidän reaktionsa tapahtumiensa keskiöön? Mitä nuo valinnat kertovat tapahtuman merkityksestä nuorelle?

Myös fyysinen tapahtumapaikka (place) on merkityksellinen. Nuoren kertomuksen kuvaus tapahtumapaikoista ei ole joukko valokuvia, vaan niiden piirteiden esiin nostamista, jotka nuori kokee kertomukselleen tärkeäksi. Miksi juuri nuo tapahtumapaikat, miksi juuri nuo kuvaukset siitä?

Kertomuksen sisältöön, tulkintaan, sen sävyihin ja yksityiskohtiin vaikuttaa myös esimerkiksi nuoren ja nuorisotyöntekijän välinen erityinen suhde (relationship). Nuori tai nuorten ryhmä tietää, että

nuorisotyöntekijät lukevat heidän tarinansa ja että he tekevät sitä osin myös yhdessä. Nuoret tietävät myös, että kyse on nuorisotyöntekijöiden työn arvioimisesta. On tärkeää pyrkiä tunnistamaan tarinasta se, mikä on tämän sosiaalisen suhteen ja näiden sosiaalisten odotusten vaikutus kertomukseen.

Kerronnallinen analyysi kuuluu ns. tulkinnallisiin tieteisiin. Tulkinnallisuus ei ole pelkästään virhelähde, jota on pyrittävä kontrolloimaan. Se on myös lähestymistavan vahvuus, koska maailmassa on hyvin rajoitetusti ns. objektiivisesti olemassa olevia asioita. Maailma ja inhimillinen elämä on luonteeltaan tulkinnallinen. On vain pyrittävä tunnistamaan ja kontrolloimaan tulkinnallisuuden vaikutuksia ja tavoiteltava mahdollisimman suurta totuudenmukaisuutta.

Kerronnallinen tutkimus on vasta viime vuosikymmeninä yleistynyt menetelmä arvioida ja kehittää palveluja. Esimerkiksi kehitysyhteistyössä, koulututkimuksessa, psykoterapiassa, kriminaalihuollossa ja sosiaalityössä siitä on hyviä kokemuksia. Nuorisotyössä, johon se erityisen hyvin tuntuisi soveltuvan, sen käyttöä ollaan vasta selvittämässä.

Narratiivisuudesta nuorisotyössä on hyvin vähän tutkimuksia ja käytännön malleja. Eräs harvoista on Tilsenin (2018) ”Narrative Approaches to Youth Work, Conversational Skills for a Critical Practice”, mutta sekin rajoittuu nuoren ja nuorisotyöntekijän välisen kommunikaation kehittämiseen ei niinkään nuorten kertomusten analysointiin. Narratiivisuuden käyttö on nuorisotyössä muutoinkin rajoittunut syrjäytyneen nuoren epäsosiaalisen identiteetin muokkaamiseen rakentavaksi auttamalla häntä korvaamaan negatiivinen tarinan jollain myönteisellä, tulevaisuususkaisella tarinalla. Tällöinkin kyse on paremminkin kerronnallisuuden terapeuttisesta käytöstä, ei niinkään tavasta osoittaa nuorisotyön vaikutus nuorten kertomuksia systemaattisesti analysoimalla, tai nuorten kertomusten käytöstä nuorisotyöntekijöiden ja organisaation johdon pohdiskeluun siitä miten nuorisotyötä voi kehittää. Terapeuttinen sovellutus rajoittuu myös hyvin rajalliseen joukkoon nuoria. Myös aivan tavalliset nuoret voivat kokea nuorisotyössä jotain merkityksellistä, joka vaikuttaa heidän toimintaansa, ajatteluunsa, identiteettinsä

---

² Tutkimusotteena narratiivisuus (kerronnallisuus) on lähtökohdiltaan sosiaalis-konstruktivistinen. Ihmisten ajatellaan rakentavan ymmärryksensä ja identiteettinsä jatkuvasti muuttuvien kertomusten avulla, joissa yksilö ilmentää niitä merkityksiä, joita on luonut elämästään ja itsestään. Merkitystenannossa tutkimusote poikkeaa muiden laadullisten tutkimusotteiden tutkijalähtöisyydestä, sillä tutkija ja tutkittava pyrkivät luomaan kertomuksen avulla yhteisen merkityksen (Pöntinen ja Huuhka 2011). Narratiivisuuden etu kvantitatiivisiin tilasto-, kysely- ja indikaattoripohjaisiin kuvauksiin on, että kertomusten kautta päästään kiinni tunteisiin, kokemustietoon (jota on hankala kvantifioida) sekä sellaisiin merkityksellisiin tapahtumiin, jotka näyttävät olennaisesti vaikuttavan ajatteluun, asenteisiin, elämäntapoihin, elämäntulkintoihin ja tulevaisuuden suunnitelmiin.

ja tulevaisuuteensa. Narratiivisuuden käyttöä pyrki laajentamaan tämänkin oppaan pohjana oleva Erasmus+ -hanke ”The Impact of Youth Work in Europe” (Ord ym. 2018), jonka fokuksena oli kertomusten sisällön analyysi (inquiry of narratives). Se osoitti kiinnostavalla tavalla minkälaisista teemoista nuoret ovat yleisimmin saaneet merkityksellisiä kokemuksia nuorisotyössä mukana oltuaan (katso liite 3). Sen sijaan kerronnallisen analyysin (narrative inquiry) potentiaali on jäänyt nuorisotyössä käyttämättä.

Sen hyötyjä voisivat olla:

- Nuorten kertomukset nuorisotyön laadullisena arviointina sekä kvantitatiivisia tietoja täydentävänä menettelynä.
- Nuorten kertomukset nuorisotyöntekijöiden työn kehittämiseen tähtäävän reflektiivisyyden tukena.
- Nuorten kertomukset nuorisotyön organisaatioiden johtamisen välineenä.
- Nuorten kertomusten analyysi vahvistaa nuoren omaa identiteettiä.

Kerronnallisen analyysin kulmakivet

Tutkiessaan Pohjois-amerikkalaisten jenginuorten tappelukokemuksia Labov ja Waletzky (1997) ovat esittäneet yleisen mallin (alla), jonka mukaisesti kertomuksia voidaan analysoida. Mallin avulla etsitään kertomusten tyypilliset piirteet ja tunnistetaan kertomuksen etenemisen vaiheet. Aristoteleen runousopin mukaisesti kertomuksista löytyy rakenne; alku, keskikohta ja loppu, joita vie eteenpäin juoni. Juoni paljastaa sen, miten kertomuksen eri vaiheet; lähtökohtaolosuhteet (alku), uusi merkityksellinen tapahtuma, jonka kertoja kohtaa (keskikohdan merkityksellinen kokemus) ja kertomuksen jännitteen purkautuminen (loppu), liittyvät toisiinsa. Juoni kiteyttää tarinan ”ydinajatuksen”, ”pointin” (miten nuorisotyö vaikutti). Kerronnallisessa analyysissä juoni osoittaa myös miten sattumanvaraisilta tuntuvat tapahtumat sitenkin rakentavat kertomuksesta kokonaisuuden (tarinan).

Nuorten kertomusten *kerronnallisessa analyysissä* keskeisiä asioita ovat *kronologia*, *juoni* ja tarinan *eheyttä ylläpitävät tekijät*. Kronologialla

tarkoitetaan eri kertomuksista löytyviä tyypillisiä tapahtumankulkuja, toisiaan seuraavia asioita, joista näyttäisi muodostuvan loogisesti etenevä kokonaisvaltainen tarina, eli *juoni*. Kerronnallisessa tutkimuksessa ajatellaan lisäksi, että on löydettävissä juonen kulkua edistäviä tekijöitä, asioita, jotka ylläpitävät tarinan *eheyttä*.

Nuorisotyössä kerronnallinen analyysi kuvaa nuorisotyön prosessia: Mitkä tapahtumaketjut näyttävät johtavan merkitykselliseksi koettuihin tapahtumiin ja siitä edelleen nykyisyyteen (*kronologia*)? Nuorten kertomasta tarinasta pitää tunnistaa keskeiset, nuorelle tärkeät tapahtumajaksot. Ne voivat olla myös sattumia, satunnaiselta tuntuvia tapahtumia, jotka nuori kuitenkin haluaa kertoa. Nuorten kertomukset eivät välttämättä etene kronologisesti, vaan niissä hypitään menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välillä. Nämäkin pitäisi järjestää uudelleen. Esimerkki tapahtumajakoista: ’Nuoriso-ohjaaja pysäytti minut koulun käytävillä ja ehdotti, että menisin Ruuti –tapaamiseen nuorisotalolla’, sekä ’lähdin mukaan Ruuti toimintaan’ ja ’minusta tuli aktiivinen Helsingin nuorten asioiden seuraaja’.

Toiseksi, analyysin kohteena on myös se kokonaisvaltainen logiikka, joka rakentaa yksittäisistä kronologisesti etenevistä sattumista ja tapahtumista ymmärrettävän kokonaisuuden (tarinan) ja vie tapahtumaketjuja eteenpäin (*juoni*). Minkälainen juoni/tarina näitä tapahtumia parhaiten yhdistää? Mikä on kokoava selitys – ’pointti’ tai ’ydinajatus’ – nuorten tarinalle nuorisotyössä: Miksi hän lopulta osallistuu toimintaan, josta seuraa hänelle merkityksellinen kokemus, jopa vieläpä vaikuttaa hänen myöhempään elämänsäkuunsa? Yksinkertaistaen edellisen kappaleen Ruuti –esimerkkiä laajentaen: Nuorisotalotyössä ohjaajat oppivat tuntemaan nuorten elämäntilannetta ja aavistamaan heidän potentiaaliaan, joka hyvin ajoitetulla interventiolalla voi johtaa innostumiseen mielekkääksi koettuun toimintaan, josta voi seurata omien vahvuuksien/kiinnostusten muuttuminen aktiiviseksi kansalaisuudeksi. Pointti tai ydinajatus voi siis olla, että harkittu nuorisotyöllinen interventio vie nuorten elämää eteenpäin.

Entä minkälaiset tekijät nuorisotyössä tai nuorten elämässä kannattelevat juonta, pitävät sitä eheänä (*eheyttävät tekijät*): Onko se kavereiden tapaaminen nuorisotalossa, mukavat nuorisotyöntekijät, joiden kanssa voi keskustella vaikkapa huolistaan, onko se erilaisten asioiden oppiminen, jokin kiva

tekeminen, ”jeba meininki” (katso liite 3, kohta 3), erilaiset kerhot tms? Eheyttävä tekijä edellä mainitussa Ruuti –esimerkissä voisi olla monipuoliset nuorisopalvelut; nuori viihtyi nuorisotalolla, koh-tasi siellä ammattitaitoisen nuorisotyöntekijän ja tarjolla oli Ruutin tapainen osallistumispalvelu.

Analyysin tuloksena syntyy uusi kertomus, tai *Tarina*, joka on yksittäisiä kertomuksia yleisempi kuva ilmiöstä, tässä tapauksessa nuorisotyössä saaduista merkityksellisistä kokemuksista. Kertomuksista nousee siis uusi tarina tai useita sellaisia, jotka voivat olla vastauksia moneen kysymyksen: Mikä on nuorisotyön rooli nuoren kasvuprosessissa? Minkälainen on nuorisotyön prosessi? Minkälaisella tarinalla nuori tekee elämänsä merkitykselliseksi ja ohjaa sitä eteenpäin? Minkälainen on tarina hyvästä nuorisotyöntekijästä, joka sitten tulkitsee ammatin oikeita toimintatapoja, arvoja, uskomuksia, normeja ja identiteettiä? Minkälainen tarina vahvistaa nuorisotalon ja nuorisopalveluiden identiteettiä?

Edellä on viitattu Vladimir Proppiin (1968), joka venäläisiä lasten satuja tutkiessaan totesi, että näennäisestä erilaisuudestaan huolimatta, ne kuitenkin noudattavan samaa kaavaa tai perusmallia. Tämä avaa sen mahdollisuuden, että nuorten kertomusten narratiivinen analyysi voisi löytää nuorisotyön perusmallin tai nuorisotyöllisen prosessin kaavan. Kerronnallisessa nuorisotyön arvioinnissa ilmaisu ’kertomus’ viittaa nuorten kuvaukseen – kirjoitukseen tai kuviin - siitä mitä nuorisotyö on heille merkinnyt. ’Kertomus’ on siten aineisto, jota me tarkastelemme ja ’tarina’ jotain, jonka me siitä päätelemme; tyyppillinen tapahtumakulku, nuorisotyön prosessi tai malli.

Analyysin suorittaminen

Ennen varsinaista kertomuksen analyysia on suoritettava kaksi läpiluentaa (Hänninen 2015). Ensin luetaan/kuunnellaan se ilman kynää ja paperia eläytymällä siihen, jännitetään mitä kertomuksessa tapahtuu, miten se päättyy, ei objektina vaan ikään kuin osallistumalla siihen, käymällä keskustelua sen kanssa. Toinen luenta tehdään, enemmänkin uusia yksityiskohtia, nyansseja, säröjä, vivahteita jne havainnoiden. Tässä vaiheessa pyritään (1) ymmärtämään mikä teki Merkityksellisen Muutoskokemuksen mahdolliseksi (joka johti siihen), (2) tunnistamaan itse Muutoskokemus ja (3) hahmottamaan prosessi, joka seurasi tuota merkityksellistä ydinkokemusta (miten se vaikutti nuoren myöhempään elämään). Tämä voi olla muotoa: ”nuorisotyöntekijä ohjasi minut Ruutikokoukseen” → Ruutitoiminta oli merkityksellinen kokemukse-na → ”olen ruvennut seuraamaan nuorten asioita Helsingissä”, tai muotoa: ”Olin ujo ja yksinäinen” → ”Netariin oli matala kynnyks” → ”minua rohkaistiin siellä käymään nuorisotalolla” (muutoskokemus) → ”minusta tuli kunnan nuorisotalon aktiivikävijä”.

Vasta näiden jälkeen voidaan siirtyä analyysiin, jossa analyysi voi edetä seuraavien vaiheiden läpi:

Analyysin etenemisen malli

(Labov ja Waletzky 1997 mukailten):

1. Orientaatio ja tapahtumien kulku.

Annetaan alustava kokonaiskuva kertomuksesta: Minkälaisista nuorten elämän tapahtumankuluista (kronologioista) se muodostuu? Keitä kertomus koskee? Missä se tapahtui?

2. Merkitykselliset tapahtumat.

Tässä vaiheessa Tarinan juoni alkaa rakentumaan: Mitkä tapahtumat, paineet tai odotukset johtivat merkitykselliseen kokemukseen? Miten merkityksellinen kokemus vaikutti myöhempään elämään? Mitä ovat kaikkein merkityksellisimmät tapahtumajaksot? Mitä oikein tapahtui? Eikä kiinnostavaa ole ainoastaan se mitä todella tapahtui, vaan myös se, miten nuori tapahtuman kertoo ja tulkitsee? Mitä hän kertoo itsestään antaessaan tapahtumalle merkityksiä. Kertominen on paitsi tapahtuman kuvausta, olennaisesti myös kertojan tulkintaa ja arviointia toimijoista, teoista ja maailmasta. Entä mikä oli nuorten, kaveri-

porukan, nuorisotyöntekijän tai jonkin muun toimijan rooli? Minkälaisia vaiheita nuoren kertomuksesta on löydettävissä, miten ne liittyvät toisiinsa? Yhdistääkö niitä jokin juoni? Miten tarinan pointti, ydinajatus alkaa muotoutua?

3. **Loppuratkaisu:** Tämä vaihe kertoo miten Tarinan jännite purkautuu ja mikä on sen ydinajatus: Miten nuoren/kaveriporukan elämä ja toiminta on muuttunut tuon tapahtuman seurauksena? Mihin kysymyksiin merkityksellinen kokemus toi ratkaisuja? Mikä on kertomuksen juoni tai ”pointti”? Miten kertomus johdattaa nykyisyyteen ja tulevaisuuteen? Näkevätkö nuoret, nuorisotyöntekijät ja nuorisotyöorganisaation johto tarinan juonen samanlaisena? Muodostuuko nuorten ja ohjaajien kertomuksista jokin ’mallitarina’ – nuorille tyypillinen tapahtumien kulku? Onko se samanlainen kuin nuorisotyöntekijöiden ja organisaation johdon nuorisotyökäsityksen mukainen ’tapa toimia’?
4. **Ehdyttävät tekijät:** Tämän osan tehtävänä on osoittaa mitkä asiat kannattelivat tarinaa? Millä perusteella sitä voi pitää uskottavana? Mitkä olosuhteisiin, tapahtumiin, sosiaalisiin suhteisiin ja nuorisotyölliseen tukeen liittyvät asiat pitivät tarinaa liikkeessä? Miksi merkityksellinen tapahtuma ja sen kertomus olivat nuorelle tärkeitä. Tähän kohtaan voidaan kerätä painokkaita, henkilökohtaisia ja tunteikkaitakin ilmaisuja tapahtumien merkityksestä. Tässä osassa osoitetaan tarinan uskottavuus ja eheys.
5. **Konventioiden (totuttujen käytäntöjen) murtuminen.** Vaikka nuorten tarinoista pyritäänkin rakentamaan eheitä loogisia kokonaisuuksia, niitä voivat silti värittää monenlaiset anomaliat, poikkeavuudet ja ristiriitaisuudet. On myös mahdollista, että itse tapahtumasarjat, joista nuoret kertovat eivät etene loogisesti tai odotetulla tavalla. Ne voivat olla kiinnostavia, ehkä heikkojakin, signaaleja siitä, että totutut menettelyt eivät vain enää toimi tai että perinteinen nuorisotyöllinen ajattelu on jotenkin jäänyt ajastaan jälkeen. Tällaisia signaaleja voivat olla kertomuksissa esiintyvät odottamattomat tai tarikoittamattomat seuraukset. Tai ehkä nuorten kertomuksista löytyy jokin nuorisotyön kritiikki tai jokin erilainen tapa tai ehdotus tehdä nuorisotyötä?

Nuorten kertomuksia kannattaa analysoida yksi kerrallaan samaa menettelyä käyttäen. Tämän jälkeen niitä voidaan vertailla toisiinsa. On hyvin mahdollista, että monilla tarinoilla on keskenään jotain yhteistä. Tällöin on perusteltua ryhmitellä ne uudelleen ja tarkasteltava lähemmin kertomuksissa tai tarinoissa ilmeneviä samanlaisuuksia. Voisiko kahdesta tai useammasta kertomuksesta tai tarinasta muodostaa uusi tarina? Tarinnallisen analyysin Proppin esikuvan mukaisesti voi olettaa, että erilaisilta näennäisesti tuntuvat kertomukset noudattavatkin jotain samaa mallia tai kaavaa, josta yleisempää nuorisotyöllistä logiikkaa.

Analyysin virhelähteistä

Tavoitteena on mahdollisimman todentuntuinen, uskottava ja loogisesti koostunut (koherentti) tarina. Eräs mahdollinen virhelähde on nuorisotyöntekijän läsnäolon ja arvovallan vaikutus siihen miten nuori rakentaa ja tulkitsee kertomusta.

Kerronnallisessa tutkimuksessa, kuten kaikessa muussakin tutkimuksessa, on omat virhelähteensä. Kerronnallinen tutkimus kuuluu ns. tulkinnallisiin tieteisiin (’interpretative sciences’), jossa keskeistä on aineiston laatu sekä tapausten ja prosessien rikas kuvaus, ei niinkään numeeriset suureet ja niiden tilastollinen analyysi. Kerronnallisen erittelyn virhelähteenä on paitsi hankaluus tilastollisesti osoittaa aineiston edustavuus, myös aineistoon ja sen analyysiin liittyvät tulkinnanvaraisuudet. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että nuoret ja nuorisotyöntekijät ovat kertoneet juuri sen kertomuksen, jonka he ovat kertoneet? Miten nuorten kertomukseen on mahdollisesti vaikuttanut tilanne, jossa tarinaa on pyydetty, jossa se on kerrottu, nuorten käsitys hänen kertomukseensa kohdistuvista odotuksista, nuoren mahdollinen halu ’mielilyttää’ nuorisotyöntekijää, nuorisotyöntekijän ’valta’ nuoreen nähden, vertaisryhmäpaineet, nuoren pyrkimys rakentaa itsestään/ryhmästään looginen menestystarina, tai jokin muu tekijä? Tarinan rakentajia ovat myös nuorisotyöntekijät ja nuorisotyöorganisaation johto, joilla kullakin on tiedostettu tai tiedostamaton käsitys siitä mitä nuorisotyö on, mitä nuoren ’kuuluu’ nuorisotyössä kokea, mitä on ’oikea’ ammatillinen nuorisotyö? *On tärkeää, että kertomuksen kerääjät ja koostajat, nuorisotyöntekijät, pyrkivät eri tavoin vakuuttamaan siitä, että nuorten kertomukset ovat aitoja ja rehellisiä kuvauksia tai tulkintoja tapahtumien kulusta, samalla kun nuorisotyöntekijät ja organisaation johto*

reflektioivat kriittisesti omia nuorisotyökäsityksiään ja –olettamuksiaan sekä niiden vaikutusta tarinan rakentumiseen ja tulkintaan. Analyysin loppuun voidaan sisällyttää lyhyet maininnat nuorten kertomuksiin mahdollisesti vaikuttaneista tekijöistä tai havainnoista, joiden mukaan kertomukset tuntuvat luotettavilta ja todentuntuilta. Miksi nuorten kertomus tuntuu uskottavalta ja johdonmukaiselta?

NUORISOTYÖ VOIDAAN YMMÄRTÄÄ HYVIN ERI TAVOIN

Moniääninen pohdiskeleva keskustelu

Nuorisotyössä on monia erilaisia teoreettisia, metodisia ja yksittäisiin työmuotoihin liittyviä näkemyksiä ja tulkintaeroja (katso tarkemmin sivut 4-5). Nuorisotyön kehittämisen kannalta on tärkeää, että nuorisotyöntekijät ja nuorisotyön johto käyvät jatkuvaa, kriittisesti pohdiskelevaa keskustelua erilaisten tulkintojen välillä.

Miten pohdiskeleva keskustelu pitäisi toteuttaa?

Tarinallisen arvioinnin vaiheessa 2 analysoidaan nuorten muutoskertomusten avainilmaisuja ja prosesseja rakentamalla niistä kokonaisuuksia, joissa nuorisotyön vaikutukset tyypillisimmin näkyvät. Kysymys on (1) nuorisotyön vaikutusten luokittelusta ja (2) nuorisotyöllisten prosessien luokittelusta. Yllä hahmoteltiin neljä työvaihetta, joissa kaikissa työyhteisö käy pohdiskelevaa keskustelua:

Avainsanat/lauseet ja niiden luokittelu: Mitä esimerkiksi 'jeba meininki nutalla', 'uusien kavereiden saaminen' tai 'itseluottamuksen kasvu' kertovat nuorisotyön tehtävästä, työmuodoista, nuorisohjaajan roolista tai työtehtävässä onnistumisesta?

Merkityksellisten muutoskertomusten luokittelu: Jos kertomukset kasautuvat vaikkapa teema-alueeseen "oppimismahdollisuudet", mitä on tehty oikein, että nuoret ovat kokeneet tärkeimpänä kokemuksenaan 'oppineensa' nuorisotyössä joi-tain asioita? Onko tämä nuorisotyön ydintä? Miten nuorisotyötä tulisi kehittää, että tässä onnistuttai-siin entistä paremmin? Entä löytyykö kokonaan uusia teema-alueita – ja mitä ne kertovat nuorisotyön muospaineista?

Prosessikuvaukset ja tarinat (kerronnallinen erittely): Mikä rooli onnistuneissa/epäonnistuneissa tapahtumaketjuissa on ollut nuorisotyöllä? Onko kyse ollut tietoisesta vaikuttamisesta, sattumasta tai joistain ulkopuolisista tekijöistä? Miten nuorisotyötä tulisi kehittää, että hyvät prosessit toteutuisivat?

Kunkin teema-alueen parhaan kertomuksen valinta: Mitä juuri tämä kertomus kertoo nuorisotyön merkityksestä? Miten nykyisiä työkäytäntöjä tulisi korjata, että 'parhaat kertomukset' yleistyisivät?

Mitä hyötyä tällaisesta pohdiskelusta on?

Analyysi- ja valintavaihe antaa nuorisotyöntekijäl-le tilan esittää kollegoilleen kysymyksiä intuitiivisesti (tuntemalla, että jokin menettely on järkevä ilman, että voi todistaa sitä oikeaksi), neuvotella ja tuottaa yhteisiä merkityksiä. Tämä on haasteellinen prosessi, kuten seuraavasta nuorisotyönteki-jän lainauksesta (Cooper 2011) ilmenee:

"Oli hienoa havaita mitä kaikki muut nuorisotyöntekijät ajattelivat näistä eri kertomuksista ja niistä tuli esiin paljon muutakin kuin mitä olin etukäteen odottanut. Oletin, että kaikki lukisivat ne ja sitten vain valitsisivat tuon, tuon ja tuon – ja homma olisi tehty, mutta kertomuksiin sisältyikin hyvin monenlaisia asioita, ja arviointi osoittautui paljon monimutkaisemmaksi."

Erään nuorisotyöntekijän mielestä valintavaihe tarkoittaa

"Keskustelua siitä, miksi joku kertomus pitäisi valita tai ei valita ja sen huomaamista mitä muut ajattelevat, yksilöllisesti tai ryhmänä, siitä miten pitkän matkan nuori on oppijana kulkenut, mikä tulkitaan saavutukseksi ja sen selvittämistä kuka on kulkenut pisimmälle ja saavuttanut eniten."

VAIHE 3: PÄÄTÖKSENTEKIJÖIDEN JA ESIMIESTEN TEKEMÄ ARVIOINTI

Sekä kertomusten luokittelun, että kerronnallisen erittelyn päätöksentekijöiden ryhmä saa eri teema-alueiden ja prosessien kehystetyt Merkityksellimmät Muutuskertomukset. Heidän tehtävänsä on arvioida niiden merkityksellisyyttä ja onnistuneisuutta. Mitä ovat kunkin teema-alueen ja prosessikuvauksen parhaat kertomukset tai tarinat? Vaikka johto voi olla näkemyksiltään moniääninen, kuten nuorisotyöntekijätkin, heidän tehtävänänsä organisaatiossa on nuorisotyön linjaaminen. Tästä syystä heidän on syytä päätyä näkemyksensä yhteisymmärrykseen ja kirjattava valintansa perusteet.

VAIHE 4: PALAUTE

Neljäntenä vaiheena nuorten, nuorisotyöntekijöiden ja päätöksentekijöiden yhteisen prosessin tuotoksista kerrotaan koko organisaatiolle ja niistä käydään avointa keskustelua. Kyseessä on katsaus siihen mitä organisaation nuorisotyössä tapahtuu: Minkälaisia vaikutuksia työllä on ollut nuorille? Minkälainen työ on ollut tuloksellisinta ja organisaation tavoitteiden suuntaista? Mikä merkitys nuorisotyöntekijällä ja nuorisotiloilla on ollut nuorisotyöllisessä prosessissa? Mihin suuntaan nuorisotyö on kertomusten perusteella muuttumassa? Mihin suuntaan päätöksentekijät haluavat nuorisotyötä kehitettävän? Kaiken kaikkiaan kyse on työn kehittämistä: Mitä nuorisotyössä on tehty oikein, missä on parannettavaa? Millaisena organisaation työntekijät näkevät hyvän nuorisotyön ja miten sitä tulisi kehittää?

Tarinallisen arvioinnin tulokset – nuorten omat sanat ja kertomukset - kertovat nuorisotyön vaikuttavuudesta elävällä tavalla. Ne täydentävät organisaation käytössä olevia työn tehokkuuden ja tuloksellisuuden kvantitatiivisia indikaattori-, tilasto- ja kyselyaineistoja ja –mittareita. Sisällön analyysin keinoin työstetyt asiakkaiden (nuorten) omat kertomukset tuovat myös tärkeän lisän siihen arviointiin, josta on suurin puute: Miten todennetaan palvelun vaikuttavuus?

Tiivis kuvaus tarinallisen arvioinnin tuottamista teema-alueista ja tarinoista toimii päätöksentekijöille annettavana raportointina työn tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta. Kertomusten keskeinen anti voidaan sisällyttää esimerkiksi vuosikerto-

mukseen ja valtuustolle annettavaan selvitykseen konsernitaseisten tavoitteiden toteutumisesta.

KOONTO: TARINALLISEN ARVIOINNIN 10 KOHTAA

1. Kerätään nuorten kertomuksia siitä, miten nuorisotyö on vaikuttanut heidän elämäänsä.
2. Nuorisotyöntekijä laatii (työyhteisön kanssa) kertomuksen kehystyksen.
3. Työyhteisö tunnistaa avainsanat tai avainlauseet ja ne sijoitetaan valmiisiin teema-alueisiin. Mikäli sopivaa ei löydy, luodaan uusi ja nimetään se.
4. Kustakin kertomuksesta päätetään mihin teema-alueeseen se ydinsanomaltaan (‘Most Significant Change’) kuuluu. Tarvittaessa voidaan luoda kokonaan uusi teema-alue (sisällön analyysi).
5. Luetaan koko kertomus ja kuvataan lyhyesti koko prosessi, joka teki merkityksellisen kokemuksen mahdolliseksi, itse merkityksellinen kokemus ja prosessi, joka siitä seurasi (kerronnallinen analyysi).
6. Valitaan kunkin teema-alueen kuvaavin kertomus, tarvittaessa useampia (sisällön analyysi). Tuotetaan kertomusten tyypillisimmät tarinat ja kuljettava juoni, nuorisotyön prosessin tai toimintatapa (kerronnallinen analyysi)
7. Päätöksentekijät arvioivat tarinoiden merkityksellisyyttä ja onnistuneisuutta.
8. Tarinallisen arvioinnin tulokset kytketään osaksi organisaation toiminnan arviointia ja työn kehittämistä.
9. Koko organisaatiossa käydään avointa keskustelua prosessista ja sen tuloksista.
10. Tarinallinen arviointi toistetaan vuosittain

ESIMERKKEJÄ MERKITYKSELLISIMMÄN MUUTOKSEN KERTOMUKSISTA

JOHANNAN KERTOMUS:

”En ollut käynyt koskaan ennen nutalla. 13 vuotiaana 7-luokalla kaikki kuitenkin muuttui. Olin juuri syömässä ruokalassa. Kello ja aika menivät nopeasti ja olin myöhässä tunnilta. Hädissäni juoksin äkkiä luokkaan portaita ylös kakkoskerrokseen. Minut pysäytti nutaohjaaja Eve. Hän kysyi mitä tiedän Ruudista ja nutasta ja nuorisotyöstä. Hän antoi minulle lippulappusen, jossa kerrottiin ”kaakonruudista”. Ensimmäinen kokous olisi kello 8.30 2 viikon päästä, kettutien nuorisotalolla. Huvikseen menin paikalle ja siitä päivästä lähtien olen ollut mukana vaikuttamisessa. Musta tuli rohkeampi ja aktiivisempi nuori. Asetuin ehdolle Ruudin ydinryhmään 2015 ja pääsin ydinryhmään. Nyt edustan helsinkiläisiä nuoria ja vaikutan aktiivisesti nuorten asioihin. Jos Eve ei olisi koskaan pysäyttänyt minua ja kertonut Ruudista, en välttämättä olisi edes koskaan käynyt nutalla tai en vaikuttaisi nuorten asioihin.”

Nuorisotyöntekijän tekemä kehystys:

Hän eli omassa maailmassaan, ei ollut kavereita tai yhteisöä, johon kuulua. Hän myös poikkesi masstasta. Myös koulussa oli huoli.

Nuorisotyöntekijöiden valinnan perusteet:

Toiminnan aikana hän on muuttunut iloisemmaksi, avoimemmaksi sekä hänen sosiaaliset taidot ovat kasvaneet huomasti. Hän on löytänyt itselleen tien ja on onnellinen sitä kulkiessaan. Hän ottaa muut merkittävästi paremmin huomioon ja empatiataidot ovat kasvaneet.

Päätöksentekijöiden ja esimiesten valinta:

Helsingissä on paljon nuoria, jotka kokevat yksinäisyyttä ja joilla ei ole kavereita, eikä nuorisotalon toiminta useinkaan ole onnistunut vastaamaan tähän haasteeseen. Tarina kuvaa sitä, kuinka oikeassa kohdassa tehty pieni nuorisotyön arkinen interventio voi olla hyvinkin vaikuttava.

Tarina kertoo siitä, miten toimimalla nuorisotyölle keskeisen ja haastavan ikäryhmän kanssa voi tavoittaa ja koskettaa nuorta, ilman että nuori on kasvanut lapsesta asti kiinni meidän toimintaan ja ollut pitkä aikoja nuorisotyön vaikutuspiirissään.

tulisi nuorisotyöntekijöiden kehystystä varten koota. Tarina kertoo siitä muutoksesta, jonka nuorisotyö on nuorena mahdollistanut, se kertoo miten, nuoresta on tullut rohkeampi ja aktiivisempi, sekä ennen kaikkea miten nuori on oppinut ottamaan muita paremmin huomioon.

Tarina ei kerro kohdennetusta nuorisotyöstä, vaikka arviointimenetelmä saattaa ohjata valitsemaan kohdennetun nuorisotyön suuria kasvutarinoita. Tarina kertoo siitä, miten nuorisotyössä voi tukea erityisesti niitä nuoria, jotka tarvitsevat enemmän. Tarinan työotteena toimii nuoren osallisuuden kokemuksen vahvistaminen ja toisten hyväksi toimimisen mahdollisuuden tarjoaminen.

Tarina kertoo meidän helsinkiläisen nuorisotyön visiosta, siitä miten nuori oppii toiminnassa toisten kanssa näkemään maailmaa toisin silmin, miten Helsingistä on tullut kivempi paikka hänelle. Tarina kertoo toivosta!

MATIN KERTOMUS:

”Netari on sille kiva, et syntyy yleensä jotaki keskusteluita ja erilaisia näkökulmia. Aika moneenkin asiaan on nuorilla ja ohjaajilla eri mielipiteitä ja sit huomaa sellasia asioita mitä ei huomais. Varmaan se on kans tärkeätä, et ohjaajat on pysyny samoina ni on tuttu tyyppi, jolle jutella, joka muistaa jotain.”

Nuorisotyöntekijän tekemä kehystys:

”Matti käy Netarissa silloin tällöin. Erityisesti teema-illat, jolloin meillä on jokin vieras - on Matti aina paikalla. Aluksi Matti provosoitui keskusteluissa helposti eikä pystynyt ottamaan vastaan muita ajatuksia kuin omansa. Ryhmäkeskusteluissa tämä osoittautui haastavaksi ja häiritsi muita keskustelijoita. Ajan myötä Matti on oppinut kuuntelemaan muiden mielipiteitä ja ottamaan rauhallisemmin sekä hillitsemään tunteitaan. Provokatiiviset kommentit ovat jääneet ja hänestä on tullut vastaanottavaisempi ja avoimempi nuori mies.”

Nuorisotyöntekijöiden näkemys:

Matti on osallistunut satunnaisesti Netarin järjestämiin teemailtoihin. Matti osallistuu yleisiin keskusteluihin, mutta ei ole kiinnittynyt tiettyyn ohjaajaan tai käynyt ohjaajien kanssa kahdenkeskisiä keskusteluita. Koska Matti osallistuu pääosin teemailtoihin, niin hän ei ole kaikille ohjaajille yhtä lailla tuttu, kuin muut nuoret. Netarissa pyritään jatkuvuuteen. Tavoitteemme on, etteivät ohjaajat vaihdu jatkuvasti. Tämä on Matille todella tärkeä asia ja syy miksi Netariin on kiva tulla. Netarissa järjestämme teemailtoja, joissa tarkoituksena on tarjota nuorille ajankohtaista ja todenmukaista tietoa nuorille. Netarin teemaillat ovat vaikuttaneet merkittävästi Matin kasvuun ja kehitykseen. Hän on saanut keskusteluista itselleen uusia näkökulmia ja oppinut ymmärtämään ja arvostamaan myös muiden mielipiteitä.

Päätöksentekijöiden ja esimiesten valintaperusteet:

”Matti on ryhmäkeskusteluissa kenties melko näkymätön tyyppi, johon nuorisotyöntekijät eivät erityisemmin kiinnitä huomiota. Hän ei ehkä itse ole järin aktiivinen keskustelija, vaan enemmänkin tarkkailija. Silti ryhmäkeskusteluilla on ollut hänelle iso merkitys. Ryhmächat-keskustelu nimimerkin turvin esim. omasta huoneesta käsin on kaikesta päätellen ollut Matille merkityksellinen kokemus monellakin tapaa.

Matin tarina osoittaa, että yhdelläkin merkityksellisellä ryhmäkeskustelulla voi olla yksilön kannalta tosi iso merkitys, vaikka nuori saattaa näyttäytyä ohjaajalle satunnaiselta kävijältä. Matin maailma on avartunut pitkäjänteisen verkkokeskusteluihin osallistumisen myötä.

Ryhmäprosessi ja vertaiskeskustelut ovat luoneet verkkokohtaamisen merkittävyyttä Matille. Netarin teemaillat ovat olleet Matille tilaisuuksia, joissa hän on päässyt kuulemaan ja ehkä juttelemaankin muiden nuorten ajatuksista ja näkökulmista itselle merkityksellisistä ja kiinnostavista aiheista (maailman ja asioiden tutkiminen ja tarkastelu) -> identiteetin rakentuminen ja yhteenkuuluvuuden tunne. Voi olla, että muissa sosiaalisissa tilanteissa se ei olisi Matille mahdollista.

Nuorisotyöntekijöiden pysyvyys on luonut Matille turvallisuuden ja pysyvyyden tunnetta -> ohjaajien tunteminen rohkaisee ujoa (?) tarkkailijatyyppejäkin ottamaan osaa ja helpottaa sosiaalisia tilanteita. Toisaalta Matti ei ehkä ole kovin sitoutunut yhteen tiettyyn ohjaajaan, vaan Netariin palveluna. Verkkonuorisotyö mielletään monesti yksilökohtaamiseksi ja auttavaksi työksi -> Matin tarina nostaa esiin erilaista verkkotyötä ja sitä, että myös satunnaiselta tuntuvalla kohtaamisella ja ryhmäkeskustelulla on iso merkitys kehittyvään nuoreen.”

JENNAN KERTOMUS:

”Olen käynyt nutalla monta vuotta. Pienempänä kävin lähes päivittäin. Viidennen luokan olin poissa, silloin oli muuta tekemistä, harrastus ja kaikkee, tosin kävin tapahtumissa. Ne olikin tosi kivoja. Pääsi näyttämään taitoja, tunsi onnistumisia ja oli vaan kivaa.

Pienempänä nuta oli kuin toinen olohuone, jos en olisi käynyt täällä, olisin ollut ulkona kavereiden kanssa, koska en viihtynyt kotona yksin. Äiti tuli vasta viideltä kotiin ja sisko oli eskarissa.

Nuta tarjosi seinät, sisätilan, lämpöä talvella ja tarvittaessa, tekemistä. Odotin kiivaasti kasvamista ja iltakävijäksi siirtymistä. Taidepajan kevään projekti, alakerran tyttöjen tilan tekeminen, yhdessä kavereiden kanssa oli kivaa. Saatiin tehdä tilaa oman näköiseksi. Yhdessä.”

Nuorisotyöntekijän tekemä kehystys:

Jenna on nutan aktiivikävijöitä, ollut monessa mukana vuosien varrella, tekemässä tapahtumia ja osallistumassa. Hengailut ja harrastanut, yksin ja kavereiden kanssa. Taustalla taloudellisia huolia ja huolia vanhemmista, isä asuu kauempana, mutta on kuitenkin läsnä lasten kasvamisessa. Niin kuin J sanoi tarinassaan, nuta on varmaan edustanut hänelle olohuonetta, mutta myös turvapaikkaa, jossa perustarpeita tyydytettiin, hän sai ruokaa ja lämpöä ja rauhaa. Jenna tykkää ottaa vastuuta, ohjaa mielellään nuorempiaan, toimii apukäsinä ja on avulias, luonnollisella tavalla.

Valintaperusteet:

Perhe on ollut todella köyhä, nuta on ollut tärkeä kauan ja nuorella on pitkä ja merkittävä historia kävijänä.

Päätöksentekijöiden ja esimiesten perustelut:

Nimesimme tarinan perustarinaksi. Se on nuorisotyön alkutarina. Tarinassa tulee esiin miten nuorisotyö pysyy mukana nuoren kasvussa (ikä). Tarina ei ole pelastustarina vaan tarina pitkäkestoisesta nuorisotyöstä. Tarina nuoresta, joka on juuri murrosiän pahimmassa keulassa kiinni, ja alla tehty nuorisotyö todentuu seuraavaksi nuoruusiän alkaessa.

Tarinassa kuvataan hyvinvointivaltion ydintä, eriarvoistumisen ehkäisyä parhaimmillaan. Nuorisotyössä pystytään tarjoamaan nuorille ja lapsille, niille joilla on vähemmän konkreettisesti jotain, ei mitään sanahelinää. Nuorisotyössä tehdään asioita, jotka eivät välttämättä ole aktiivisia, tuotetaan sellaista, joka täydentää muuta ympärillä olevaa. Muistutus että nuorisotyö on ennalta ehkäisevää.

Tarinan kautta vahvistuu nuorisotyön merkitys, ei kaupallisena paikkana, tarjoten nuorille katon, lämmön ja leivän. Kun hyvin toimeentulevista perheistä, vastaavanikäinen nuori olisi ehkä mennyt kahvilaan tai ”henkkamaukkaan”.

Tarina kuvaa sitä, mitä nuorisotalolla on tehty ja muistuttaa meitä, että avoin nuorisotalotoiminta on riittävä. Kuitenkin kertoen minkälaisella ohjauksotteella työtä on tehty (empowerment). Tämä on tarina yhteisöstä, yhteisöllisyydestä ja yhdessä tekemisestä. Miten on tärkeää, että nuorilla on ihmisiä joiden kanssa voi kokea onnistumista ja hyväksytyksi tulemistä. Yhdessä. satunnaiselta tuntuvalla kohtaamisella ja ryhmäkeskustelulla on iso merkitys kehittyvään nuoreen.”

LÄHDELUETTELO & MUUTA HYÖDYLLISTÄ KIRJALLISUUTTA

- Bamber, John & O'Brien-Olinger, Sam & O'Brien, Martina 2014. Ideas in action in youth work – In theory. Center for Effective Services, Northern Ireland. Viitattu 22.2.2018. <http://most.ie/webreports/2014/March%2014%201/CES-theory.pdf>
- Carr, Edward 1987. What is History? Second Edition. London: Penguin Books.
- Clandinin, D. Jean & Huber, Janice 2010. Narrative Inquiry. In Peterson, Penelope & Baker, Eva & MacGraw, Barry (toim.). International Encyclopedia of Education, Vol 6, Oxford: Elsevier, 436–441.
- Cooper, Sue 2011. 'Reconnecting with evaluation: the benefits of using a participatory approach to assess impact' in Youth & Policy, Vol. 107, pp 55–70.
- Cooper, Sue 2012. 'Evaluation: Ensuring Accountability or Improving Practice?' in J. Ord, (toim.) Critical Issues in Youth Work Management, Abingdon: Routledge.
- Cooper, Sue 2014. 'Putting collective reflective dialogue at the heart of the evaluation process' in Reflective Practice, Vol. 15 (5), pp 563–578.
- Cooper, Sue 2018. 'Participatory evaluation in youth work and community work. Theory and practice.' Abingdon: Routledge.
- Cooper, Sue. 'Transformative Evaluation – A guide to practice', University of St Mark & St John, Plymouth. Julkaisematon lähde, ei vuosilukua.
- Freire, Paulo 1970. Pedagogy of the Opressed. New York: e Continuum International Publishing Group Inc.
- Georgakopoulou, Alexandra 2016. Small stories research: A narrative paradigm for the analysis of social media. In Sloan, L. & Quan-Haase, A., The SAGE Handbook of social media research methods. London: Sage. 266–282.
- Heikkinen, Hannu 2015. Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS-Kustannus, 149–167.
- Hyvärinen, Matti (2004) Johdatus narratiiviseen tutkimukseen. Kirjallisuuskatsaus. Sosiologia 41: 3, 242–246.
- Hyvärinen, Matti & Löyttyniemi, Varpu 2005. Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Ruusu vuori, Johanna & Tiittula, Liisa. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 189–222.
- Hänninen, Wilma 2015. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS-Kustannus, 168–184.
- Labov, William & Waletzky, Joshua 1997. Narrative analysis: Oral versions of personal experience. Journal of Narrative & Life History, 7(1-4), 3–38.
- Lorenz, Walter 2009. The function of history in the debate on social work. Teoksessa Verschelden, Griet, Coussée, Filip, Van de Walle, Tineke & Howard Williamson (toim.) The history of youth work in Europe. Relevance for youth policy today. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Nussbaum, Martha 2011. Creating Capabilities: The Human Development Approach. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Ord, Jon & Carletti, Marc, Cooper, Sue, Dansac, Christophe, Morciano, Daniele, Siurala, Lasse & Taru, Marti (toim.) 2018. The Impact of Youth Work in Europe: A Study of Five European Countries. Helsinki: Humak University of Applied Sciences, Publications 56.
- Propp, Vladimir 1968. Morphology of the Folktale. Austin: University of Texas Press.

Pöntinen, Riikka & Huuhka, Eija 2011. Narratiivinen tutkimus. Viitattu 10.1.2019. <http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2011/12/Narratiivinen-tutkimus.pdf>

Saldana, Johnny 2009. *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. London: Sage Publishers.

Siurala, Lasse & Sinisalo-Juha, Eeva 2018. The Impact of youth work in Finland: 'Learning', 'Diversity' and a 'Cool Atmosphere'. Teoksessa Ord, Jon & Carletti, Marc & Cooper, Sue & Dansac, Christophe, Morciano, Daniele, Siurala, Lasse & Taru, Marti (toim.) 2018. *The Impact of Youth Work in Europe: A study of Five European Countries*. Helsinki: Humak University of Applied Sciences Publication, 56/2018, 138–155.

Siurala, Lasse, Cousse, Filip, Suurpää, Leena & Williamson, Howard 2016. *History of Youth Work in Europe. Relevance for today's youth work policy*, Volume 5. Youth Partnership.

Strasbourg: Council of Europe Publishing. Tilsen, Julie 2018. *Narrative Approaches to Youth Work. Conversational Skills for a Critical Practice*. Abingdon: Routledge.

LIITE 1.

Nuorille suunnattu motivaatio kirje

Esimerkki nuorisotyöntekijän nuorille lähettämästä kirjeestä, jolla innostettiin (menestyksekkäästi) nuoria osallistumaan kertomusten tuottamiseen:

”Hei nykyiset ja entiset ihanat nuoret!

Nuorisoasiainkeskus kerää nuorilta kertomuksia siitä mitä he ovat nuorisotyössä kokeneet. Nuorten omien kertomusten avulla on tarkoitus kehittää nuorisotyötä ja tehdä sen tuloksia tutuksi päätöksentekijöille.

Minä olen yksi työntekijöistä, joka näitä kertomuksia kerää ja käsittelee. Ja tarvitsisin teiltä tähän apua.

Pyytäisin kaikkia halukkaita kirjoittamaan tarinoita. Ne voivat olla lyhyitä (3-4 lausetta) tai pitkiä. Oleellista on kuvata ja pohtia tarinassa sitä mitä nuorisotyö on sinulle itsellesi tai kaveriporukallesi merkinnyt? Mikä omassa elämässä on mahdollisesti muuttunut sen jälkeen, kun on tullut nuorisotyön piiriin? Miten kohtaamiset nuorisotyöntekijän kanssa ovat vaikuttaneet omaan elämään? Onko nuorisotyö auttanut oppimaan joitakin asioita? Mikä on siis erilaista nyt kuin ennen nuorisotyötä? Missä suhteessa olet mahdollisesti pettynyt nuorisotyöhön? Mikä asia ei ole mennyt niin kuin on pitänyt? Mitkä tekijät ovat mahdolliseen näihin asioihin vaikuttaneet?

Eli pyytäisin teitä kuvaamaan millainen muutos teissä on tapahtunut ollessanne mukana nuorisotyössä ja tietysti olisi hienoa, jos pystyisitte kuvaamaan tarinassa mahdollisimman tarkasti, että mitä tehtiin, mitä tapahtui, mikä muuttui ja miksi.

Tarinat voi lähettää minulle (Sähköpostiosoite) tai jos ei itse halua kirjoittaa, voi sopia minun kanssani tapaamisen ja kertoa tarinan. Minä sitten kirjoitan. :)

Oletteko mukana? Pliis!”

LIITE 2.

Ohjeita ryhmämuotoisen kertomuksen keräämiseen ja kehystämiseen

Ryhmäkertomusten kerääminen

Nuorisotoiminnassa mukana olevalta ryhmältä tiedustellaan halukkuutta osallistua nuorisotyön kehittämiseen kertomalla oma tarinansa nuorisotyöstä. Nuorilta vahvistetaan lupa aineiston käyttöön nuorisotyön kehittämiseen ja tutkimiseen. Samalla kerrotaan, että tarinoita tullaan käsittelemään luottamuksellisesti.

Varataan mahdollisimman rauhallinen tila ryhmälle ja pyydetään ryhmää kertomaan:

”Mitä teille tulee mieleen, kun mietitte asioita, joita olette kokeneet porukalla? Mikä on ollut merkityksellistä? Onko jotain jota pitäisi muuttaa, jotain joka on haitannut hyvien juttujen toteutumista?”

”Mitä asioita teille on jäänyt mieleen näistä kokemuksista?”

Nuorilta kysytään haluavatko he kirjoittaa keskenään kertomusta näistä kokemuksista vai haluavatko he, että ohjaaja kirjaa keskustelun ja kokoaa siitä kertomuksen, jonka ryhmä sitten tarkastaa.

Ryhmästä, joka tuottaa tarinan, olisi hyvä tietää lisäksi: Missä määrin kertomuksen tuottamiseen on osallistunut koko ryhmä?

Vastaako lopputulos kaikkien näkemystä, vai onko tarinasta erilaisia näkökulmia. Tätä voi selvittää jatkokysymyksellä:

”Ajatteletteko kaikki tästä samalla tavalla, vai onko jollakulla teistä erilainen kokemus?”

Lisäksi olisi hyödyllistä saada lisätietoa itse ryhmästä:

”Miksi ja milloin teistä tuli ryhmä?”

Mikäli tarina on nuorisotyöntekijän kirjoittama, hän lukee sen nuorille ja kysyy nuorilta, haluavatko he korjata tai täydentää sitä. Verkkoympäristössä

nuorten uudelleen tapaaminen on haaste, joten parasta olisi koostaa kertomus heti valmiiksi ja copypasteta nuorille näkyviin, jolloin he tekevät samassa hetkessä tarvittavat korjausehdotukset ja tarina on valmis varsinkin kun se on vielä tuoreessa muistissa.

Nuoret nimeävät tarinansa. Kun on yhteisymmärrys tarinasta, voidaan nuoria kiittää heidän ajastaan.

Mikäli tarinaan liittyi ikäviä asioita, tunnelatausta, vahvaa kritiikkiä nuorisotyötä kohtaan on syytä purkaa keskustelua. Nuorisotyöntekijä nostaa omasta näkökulmastaan havaintojaan esille, esim.: ”Jäin miettimään, kun sanoit, että säännöt eivät ole samoja kaikille” tai ”Tarinan kerronnan aikana minulle tuli sellainen tunne, että tässä on ollut jotain kiusaamiskuviota mukana”. Nuorisotyöntekijän tehtävänä on olla turvallinen aikuinen, joka ottaa vastuun kuulemastaan ja suhtautuu siihen tilanteen vaatimalla vakavuudella. Tarvittaessa purkaa voidaan jatkaa vielä toisellakin kerralla. Näistä tilanteista on kuitenkin hyvä kirjata huomioita kyseisen tarinan muistiinpanoihin.

Kertomusten taustoittaminen

Kertomuksesta vastaava nuorisotyöntekijä ja työyhteisö esittävät ryhmästä seuraavat perustiedot ja arviot:

- Nuorten lukumäärä
- Miksi ja milloin ryhmä on syntynyt
- Jokaisen sukupuoli (tyttö/poika/muu) ja ikä
- Luonnehdinta mikä on ryhmää yhdessä pitävä asia (esim. hengailu nuorisotalolla, pelaaminen (mikä peli), yhteiset teemat, ...)
- Onko avoin vai suljettu ryhmä?
- Nuorisotyöntekijän ammatillinen arvio ryhmästä ja sen merkityksestä nuorille
- Miten nuorten kuvaama kertomus on vaikuttanut ryhmään ja sen toimintaan?
- Nuorisotyöntekijöiden ja nuorisotoiminnan rooli tapahtumien kulussa

LIITE 3.

Nuorisotyön teema-alueet Pohjana Transformatiivisen Arvioinnin EU- hankkeen Suomea koskeva raportti

Raportti tunnisti nuorten kertomuksista 6 nuorisotyön vaikutusten teemaa (Siurala & Sinisalo-Juha 2018). Alla on esimerkkejä avainsanoista ja –lauseista, joilla nuoret ovat teemoja kuvanneet. Sulkeissa avainsanojen yleisyys.

1. Mahdollisuus oppia uutta (30%).

Nuorisotyö vahvistaa nuoren identiteettiä, vahvuuksia, lahjakkuuksia ja kykyjä. Nuoret kertovat persoonallisuutensa kehittymisestä, elämänhallinnan ja sosiaalisten taitojen parantumisesta, empatiakykyjen herkistymisestä sekä työelämätaitojen parantumisesta. Nuorisotyö on vakavasti otettava oppimisympäristö.

”Teatterin ansiosta oon edenny täl mun matkalla itteni ettimisessä enkä oo ihan täysin eksynyt poluiltani ja nyt mä tiään mitä haluan tehdä isona.”
”Nykyään puhun paljon, oon saanut rohkeutta ja itsevarmuutta ja löytänyt sen mitä haluan tehdä.”
”Nuorisotyön kautta olen vahvistunut, tiedostan itseäni paremmin.”
”Ohjaajat on auttanut mua tajuamaan, että oon hyvä tyyppi. Sen ansiosta mä pidän itsestäni enemmän ja uskallan olla rohkeampi muiden ihmisten kanssa.”

”Ruudin toiminta varmaan on tärkeintä, pääsen kokemaan, että ääneni kuuluu ja että on mahdollisuuksia vaikuttaa ihan oikeasti.”
”Musta tuli rohkeampi ja aktiivisempi nuori. Jos nuta-ohjaaja ei olisi koskaan pysäyttänyt minua ja kertonut Ruudista, en välttämättä olisi edes koskaan käynyt nuttalla tai en vaikuttaisi nuorten asioihin.”
”Olen saanut paljon kavereita, on päässyt ujoudesta eroon. Oon oppinut että pitää kysyä miksi.”
”Ruudissakin opin sellaisia taitoja, että kun on joku asia mihin haluaa vaikuttaa, niin miten mennä sitä kohti.”

”Opin tekemään elämän perusasioita”, ”Olen oppinut myös soutamaan ja tekemään virallisia papereita.”
”Kun toimii erilaisten ihmisten kanssa ryhmässä, oppii olemaan toisten kanssa ja kunioittamaan niiden mielipiteitä.”
”Olen oppinut ymmärtämään paremmin muita ihmisiä ja eläimiä.”
”Netarin apuohjaajatoiminta toi mukanaan

paljon uusia kavereita, sekä valmiuksia miten toimia ryhmänvetäjänä isommalle porukalle.”
”Nuta opettanut työnhakutaitoja ja elämänhallintataitoja”.

2. Nuorisotyön moninaiset toimintaympäristöt (18%).

Nuorten kertomukset merkityksellisistä kokemuksista nousivat hyvin erilaisista nuorisotyön toimintamuodoista, ei vain nuorisotaloilta tai Netarin digitaalisesta olohuoneesta, vaan myös monimuotoisista online chateista ja keskustelufoorumeista, teatteritoiminnasta, musiikki- ja mediaharastuksista, kesäleireistä, matkoista, kesätöistä, kotieläintarhoista jne. Nuorten monenlaiset kasvukertomukset ja –haasteet edellyttävät nuorisotyöltä laajaa palveluvalikoiman kirjoa.

Monet sanoivat: ”Nuorisotalossa on niin paljon monenlaista tekemistä”, joka johti uusien harrastusten kokeilemiseen: ”Olin hämmästynyt siitä miten monenlaisia asioita nuorisotyö tarjoaa nuorille ... Innostuin kokeilemaan uusia harrastuksia”. Nuorten kertomukset kuvasivat tyypillisesti heidän ’uraansa’ monenlaisista toiminnoista, vastuutehtävistä ja harrastuksista toiseen. Osallistumisesta kiinnostunut nuori kertoi, miten hän ensin tuli nuorisotalolle, sitten kiinnostui Ruutista ja hänesä tuli sen ydinryhmän jäsen, nuorten asemaa selvittäneen kaupungin asettaman työryhmän jäsen, tapahtumatuotantoryhmän sekä rasisminvastaisia hankkeita rahoittavan työryhmän jäsen, minkä tuloksena hän liikkui ”runsaasti ympäri kaupunkia, sen katuja ja kabinetteja”. Tällaiset kokemukset olivat merkityksellisiä: ”Osallistuin moniin toimiin ja se tuntui tärkeältä”. Eräs 19 –vuotias tyttö, joka sanoi, että nuorisotyö on auttanut häntä löytämään identiteettinsä, totesi: ”kaikki tämä on seurausta siitä, että nuorille annetaan mahdollisuus kaikkiin näihin tekemisiin ja mahdollisuus kokeilla ja testata kaikkea”.

3. ”Jeba-meininki” – rento, hyväksyvä ja vastaanottava ilmapiiri, jossa voi olla kavereiden kanssa ja saa olla oma itsensä (17%).

Paikka, jossa on rento ilmapiiri ja nuoret otetaan vastaan sellaisena kuin he ovat ilman aikuisten asettamia kasvu- tai osallistumistavoitteita.

”hauskan juttelun ilmapiiri”, ”Positiivinen ilmapiiri”, ”Netari on ollut ’tosi kiva’”. ”mielenkiintoiset ihmiset ja teemaillat olleet ’tosi jees’”, ”saa olla oma itsensä”, ”...täällä on rento meininki ja luottamuksellinen fiilis.” ”Henkilökunta on positiivista ja tervehtii ja muutenkin täällä on aina hyvä ilmapiiri.”, ”Nuoriso-ohjaajat on erilaisia kuin esim. opettajat. Nuta ohjaajat ottaa vastaan, ei tarvitse tietää mitään ja silti otetaan vastaan. Nuorisotyö on oikeesti nuorille, palvemaan nuorten haluja ja intressejä.”, ”Olen saanut rohkeutta olla oma itseni”. ”Netari on aivan upea paikka, voi osallistua nimimerkinä eikä kukaan ole ennakoasenteinen. Voi olla sellainen, jona haluaa olla”.

4. Aukkojen paikkaus - Nuoren tukeminen eri nivelvaiheiden ja epävarmuuksien läpi kohti oman näköistä aikuisuutta ja työelämää (16%).

Nuorten matkalla aikuisuuteen nuorisotoimi joutuu paikkaamaan muiden hallintokuntien jättämiä aukkoja. Tämä voi koskea työelämään siirtymisen ja koulunkäynnin tukemista, vaihtoehdon tarjoamista ongelmakäyttämismiselle, kodin kasvatustehtävän tukemista tai vaikka tylsyyden torjumista tilanteessa, jossa sopivaa harrastusta ei oikein ole löytynyt.

”Nuta on opettanut työnhakutaitoja ja elämänhallintaitoja.”, ”Kesätoissa leirisaarella oppi työelämätaitoja.”, ”Nuorisotyö on auttanut minua työllistymään.”, ”Parasta on mielestäni ollut se, että sain ensimmäisen kesätyöpaikkani nuorisotalolta. Sen avulla olen saanut itseluottamusta ja rohkeutta ottaa uusia haasteita vastaan.”, ”Myöhemmin olin apuohjaajana ja toimin teatterikerhon ohjaajana. Nykyisin olen alalla kokonaisvaltaisesti, opiskelen yhteisöpedagogiksi ja ohjaan kerhoja.”, ”... työkokemus vapaaehtoistyöstä (Netarin apuohjaajana) antaa aina hyvää kuvaa koulujen pääsykokeissa ja/tai työhaastatteluissa.”, ”Vertsuhomista saa työtodistuksen, joka auttaa työhaussa ym.” ”Muutenkin auttanut minua jos on ollut pulmia tai kysymyksiä koulun käynnin kanssa.”

”Olin ennen paljon hankaluuksissa poliisin kanssa. Ohjaajat on auttanut mua ymmärtämään, että kan-

nattaa käyttäytyä, ni on helpompaa.”, ”Nutalla käyminen on pitänyt mut poissa kaikesta pahasta.”

”Nuta ollutkin kuin toinen koti.”, ”Nutalta sai seurata muista nuorista ja ohjaajista kun vanhemmat oli myöhään töissä.”, ”Avoin nuta-toiminta torjunnut tylsyyttä.”, ”Ennen kuin aloin käymään nuorisotalolla, minulla ei ollut mitään tekemistä tai harrastuksia, mutta nuorisotalolta löysin uuden harrastuksen ja sain paljon pitkäaikaisia ystäviä.”, ”Ennen elämäni oli aika tylsää ja yksipuolista kunnes löysin nuorisotalon.”

5. Kohtaaminen nuorisotyöntekijän kanssa (11%).

Nuorisotyöntekijän tärkein ominaisuus nuorta kohdattaessa on empaattisuus, herkkyyks asettua nuoren asemaan ja joustava reagointi hänen tarpeisiinsa. Nuorisotyöntekijät ovat kuuntelevia, tukevia, luotettavia, luottamuksellisuutta ja turvallisuutta tuovia. Nuorisotyöntekijän ammatillisuuteen kuuluu paitsi herkkäliikeinen reagoiminen nuoren tarpeisiin, myös joustava kyky intervention tekemiseen tai pitkäjäntei-

semmän tuen antamiseen.

”Kaikki otetaan huomioon ja jokaista kuunnellaan.”, ”Nuorisonohjaajat läheisiä ja luotettavia aikuisia.”, ”Kun kerron suunnitelmistani nuoriso-ohjaajalle, saan rohkaistusta; ’pystyt siihen’.” Olen kokenut Netarin hyödylliseksi ihan sen takia, että saa jutella ohjaajien ja muiden kanssa.”, ”Netarissa kuitenkin mutkin otettiin huomioon, mun kuulumisia kyseltiin yms. Se tuntuu yksinäisestä koulukiusatusta tosi mahtavalta, kun oli edes joku joka huomioi. Lopulta aloin luottamaan ihmisiin Netarissa. Netari-ohjaajat ottivat mukaan keskusteluihin ja välittivät aidosti mitä minulle kuuluu. Netari antoi mulle uuden mahdollisuuden ja uskon huomiseen ... Olen nykyään iloinen ja positiivinen nuorimies ja osaan rakastaa itseäni ja olla oma itseni.”, ”Mä tuun tänne uudelleen aina kun tunnen itseni yksinäiseksi tai jotkin asiat vaivaa mua. Ahdistus helpottuu kun joku aikuinen kuuntelee.”, ”Nuorisotyö on auttanut jotain aggressio-ongelmia purkamaan.”, ”16 vuotta kestänyt kotiakin korvaava kasvatussuhde nutalla. Nuta ollutkin kuin toinen koti.”,

6. Uusien ystävien löytäminen (9%).

Nuoret kertovat kuinka tärkeää on ystävien tapaaminen. Ystävyys-suhteet ovat tukeneet nuorten henkilökohtaista ja sosiaalista kehittymistä, tuottaneet myönteisiä kokemuksia ja auttaneet urakehityksessä, sekä vahvistaneet sosiaalisia taitoja.

”Oon saanut frendejä”, ”Nutalla kaveripiiri laajentunut”, ”Sain hyviä, luultavasti ja toivottavasti elinikäisiä ystäviä Nuorisosiainkeskuksen kautta.” ”Nuorisotoiminta on tuonut elämäni paljon kavereita ja uusia mahtavia kokemuksia.” Suurin muutos on ollut se, että on tutustunut uuteen kaveriporukkaan ja saanut elämää kehittymään, että tuntuu että oikeesti mennään eteenpäin elämässä eikä vaan jumiteta paikallaan ja tämän porukan avulla on saanut uuden kämpän esimerkiksi, (koska) olen ollut Hapessa kesätoimissa ja siitä duuniporukasta löytyi kämpäkaveri. ”Olen saanut paljon kavereita, on päässyt ujoudesta eroon.” ”Olen saanut kavereita ja kontakteja.”, ”Olen saanut nutalta kavereita ja oppinut sosiaalisia taitoja.”, ”Olen saanut täällä paljon uusia kavereita ja perheeni tykkää, että vietän täällä iltani kun en ole juomassa alkoholia.”

6. Jokin tarinasta nouseva uusi teema
(katso liite 4)

LIITE 4.

Nuorisotyön vaikutuksia kuvaavien teema-alueiden muodostaminen

Tässä vaiheessa on kolme askelta:

1. Teema-alueiden luominen
2. Kertomusten yhteinen rakentaminen
3. Valinta

Teema-alueet ovat laajoja ja usein epämääräisiä muutoksen tyyppejä. Ne määritellään sen jälkeen, kun Kertomukset on tuotettu ja hyväksytty nuorisotyöntekijöiden ryhmässä. Merkityksellisten Muutoskertomusten sisältöjen perusteella ne jaotellaan ryhmiksi, jotka nimetään jollain kuvaavalla sanalla. Ryhmät siis rakentuvat Kertomusten sisällöistä.

Teema-alueiden kehittämisen tekniikat

Aluksi jokainen nuorisotyöntekijä lukee ääneen nuorten tuottamat Kertomukset, aivan kuten ne on kirjoitettu, elävöittämättä tekstiä, muokkaamatta sitä tai lisäämättä siihen omia kommentteja – käyttäen vain nuorten omia sanoja. Kun kaikki kertomukset on luettu, ryhmä keskustelee niistä ja sopii neljästä tai viidestä teema-alueen nimestä (siis 4 – 5 otsikosta, jotka kuvaavat kertomusten sisältöä). Kertomukset luetaan uudelleen ääneen ja jokainen sijoitetaan sopivimpaan teema-alueeseen. Tämä on keskusteleva prosessi ja vie oman aikansa. Se on tärkeä vaihe ja on tarpeen varata riittävästi aikaa kuuntelemiseen ja muiden nuorisotyöntekijöiden näkemysten ymmärtämiseen, jotta voitaisiin päästä yhteiseen näkemykseen.

Odotus on, että esiin nousee 4-5 teema-aluetta, ja on todennäköistä, että ryhmään tulee eri määrä kertomuksia. Tämä ei ole ongelma; kuitenkin, mikäli yhteen ryhmään tulee runsaasti kertomuksia, esimerkiksi enemmän kuin 8 kaikista 20:stä käsiteltävänä olevasta kertomuksesta, voi olla perusteltua tarkastella kyseistä ryhmää uudelleen ja miettiä onko se sisällöltään liian laaja. On myös hyvä huolehtia siitä, että ei synny liian monia ryhmiä (enemmän kuin 5 on todennäköisesti liikaa!). Ryhmien liian suuri lukumäärä on usein seurausta siitä, että nuorisotyöntekijät eivät ole onnistuneet

pääsemään yhteisymmärrykseen ryhmittämisestä. Jos näin on käynyt, on tarpeen palata päätöksentekoprosessiin ja arvioida ryhmittely uudelleen.

Kun teema-alueiden sisällöt ja nimet syntyvät usein odottamattomasti (riippuen siitä minkälaisia kertomuksia sattuu nousemaan esiin ja miten niitä kulloinkin tulkitaan), on todennäköistä, että seuraavilla arviointikiertoilla (seuraavilla 3-4 kuukauden jaksoilla) teema-alueiden nimet muuttuvat.

LIITE 5.

Teemataulukko nuorisotyöntekijöiden yhteisen analyysin avuksi

	Nimi-merkki	Ikä	Sukupuoli	Mahdollisuus oppia uutta	Nuoris-työn mo-ninaiset toiminta-ympäris-töt	"Jeba-meininki"	Auk-kojen paikkaus	Kohtaami-nen nuoriso-työntekijän kanssa	Uu-sien ystä-vien löytä-minen	Jokin tarinasta nouseva uusi teema, mikä	Yhteensä teemoja
			N/M/JM	1/0	1/0	1/0	1/0	1/0	1/0	1/0	1/0
1.											
2.											
3.											
4.											
5.											
6.											
7.											
8.											
9.											
10.											
11.											
12.											
13.											
14.											
15.											
16.											
17.											
18.											
19.											
20.											
Yh-											

Koodit. N=Nainen, M=mies, JM=joku muu, 1=teema sisältyy tarinaan, 0=teema ei sisälly tarinaan. (Cooper 2018, 155)

EPILOGI - KYSYMYKSIÄ

Tämän oppaan taustalla olevan Erasmus+ hankkeen (Ord ym. 2018) ranskalaiset kumppanit kiinnittivät huomiota nuorisotyöntekijän vaikutukseen siihen, minkälaisia kertomuksia nuoret tuottivat ja miten niitä analysoitiin. Heidän mukaansa nuorisotyöntekijöiden oma näkemys siitä millaista hyvä nuorisotyö on, heijastui koko prosessiin. Muutoinkin ranskalaiset kiinnittivät huomiotaan siihen, miten merkittävä vaikutus nuorisotyöntekijän valta-asemalla suhteessa nuoriin voi olla nuorten kertomuksiin. Hankkeen ranskalainen koordinaattori Marc Carletti (Toulousen Yliopisto) jopa esitti, että kertomusten keräämisen ja analysoinnin tulisi suorittaa jokin neutraali taho – ei nuorisotyöntekijä.

Carlettin johtopäätöstä tukevat monet nuorisotyötä koskevat tutkimukset. Ne osoittavat, että nuorisotyöntekijät, jotka sanovat, että nuorisotyössä nuoren annetaan itse tehdä päätöksensä ja aloitteensa ja nuorisotyöntekijä on ainoastaan taustalla oleva neutraali henkilö, joka tarvittaessa tulee nuorten tueksi, tosiasiaa monellakin tavalla vaikuttavat nuorten käyttäytymiseen ja hänen tekemiinsä päätöksiin. Tämä herättää kysymyksen siitä kuinka aitoja ovat nuorten kertomukset merkityksellisistä kokemuksista? Missä määrin nuorisotyöntekijät eri tavoin vaikuttavat niiden muotoutumiseen? Onko paremminkin niin, että ne heijastavat ja uusintavat nuorisotyöntekijöiden tämänhetkisiä käsityksiä hyvästä nuorisotyöstä? Päästäänkö nuorten kertomusten keskinäisellä rakentamisella ja pohdiskelulla lainkaan kehittämään ja uudistamaan nuorisotyön vakiintuneita työtapoja ja ajattelua?

Näihin kysymyksiin voi vastata kolmellakin tapaa. Ensinnäkin, voisi muuttaa kertomusten keruuta ja analysointia siten, että siitä vastaisi jokin neutraali tai 'ulkopuolinen' taho, esimerkiksi nuorisotutkija, hallinnon asiantuntija, sosiaaliohjaaja tms henkilö. Oletuksena on, että ulkopuolinen voi esittää kysymyksiä, jotka avaisivat uusia näkökulmia ja että kertomusten neutraali kerääjä ei millään lailla viestittäisi nuorille käsitystä 'sopivasta' nuorisotyöstä, eikä nuorille syntyisi tilannetta antaa nuorisotyöntekijää miellyttäviä vastauksia. Toiseksi, voidaan lähteä siitä, että Osallistava arviointi on ytimeltään konstruktivistinen lähestymistapa (katso alaviite

4), jolla ei niinkään pyritä todellisuuden autenttiseen ja objektiiviseen kuvaukseen, 'maailmaan sellaisena kuin se on', kuin maailmaan sellaisena kuin nuoret ja nuorisotyöntekijät sen näkevät. Tämä näkökulma tulee kuitenkin tehdä lukijalle tiedoksi. Kolmanneksi, voitaisi pitää kiinni konstruktivistisesta näkökulmasta, mutta lisätä prosessiin moniäänistä ja kriittistäkin pohdiskelua. Vahvistetaan johdon suorittamassa arvioinnissa vallitsevia nuorisotyön menettelyjä kyseenalaistavaa keskustelua – nuorisotyön kehittäminenhan on myös johdon intresseissä ja vastuulla. Samalla voitaisiin edellyttää, että johdon keskusteluihin osallistuisi ns. neutraaleja ulkopuolisia; tutkijoita, muita nuorten kanssa toimivia ammattilaisia, nuorisojärjestöjen edustajia jne.

Tai, voisiko nuorisotyöntekijän vaikutusta 'sosiaalisesti haluttaviin vastauksiin' vähentää siten, että kertomusten toimeksianto nuorille ei tulisi nuorisotyöntekijöiltä vaan esimerkiksi 'tutkimukselta'.

Carlettin kysymys on otettava vakavasti: Osallistavan arvioinnin kaksi päätehtäväähän ovat:

1. nykyisen nuorisotyön läpinäkyväksi tekeminen
2. sen kehittäminen, ei poliittinen vaikuttaminen tai nuorisotyöntekijän miellyttäminen. Miten päästään molempiin päämääriin?

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU